

Kwiecień 2021

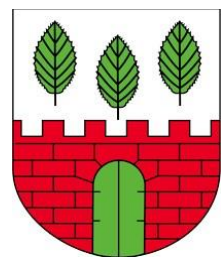
MIASTO GMINA ŁĘCZYCA

GMINA ŁĘCZYCA

GMINA GRABÓW

GMINA DASZYNA

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU STOWARZYSZENIA

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA | ZIEMIA ŁĘCZYCKA

GMINA DASZYNA GMINA GRABÓW GMINA ŁĘCZYCA GMINA MIASTO ŁĘCZYCA

WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE

LATA 2014-2020

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW:	3
Rozdział I Charakterystyka LGD	4
Rozdział II Partycypacyjny charakter LSR	14
Rozdział III Diagnoza - opis obszaru i ludności	18
Rozdział IV Analiza SWOT	29
Rozdział V Cele i wskaźniki	35
Rozdział VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.....	39
Rozdział VII Plan działania	44
Rozdział VIII Budżet LSR.....	50
Rozdział IX Plan komunikacji	52
Rozdział X Innowacyjność.....	55
Rozdział XI Zintegrowanie	57
Rozdział XII Monitoring i ewaluacja	59
Rozdział XIII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.....	60
Wykaz wykorzystanej literatury	61

WYKAZ SKRÓTÓW:

1. **LGD** – Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Łęczycka”
2. **LSR** – Lokalna Strategia Rozwoju LGD
3. **SWOT** – Mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia
4. **Rada** – Rada Stowarzyszenia LDG
5. **Zarząd** – Zarząd Stowarzyszenia LGD
6. **Biuro** – Biuro LGD
7. **EFMR** - Europejski Fundusz Morski i Rybacki
8. **EFRR** - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
9. **EFRROW** - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
10. **EFS** - Europejski Fundusz Społeczny
11. **EFSI** - Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne, zgodnie z pkt. 7-10
12. **LEADER** - działanie LEADER w PROW 2014-2020
13. **PROW** - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
14. **RLKS** - rozwój lokalny kierowany przez społeczność, w przypadku EFRROW jest to działanie LEADER
15. **RPO WŁ** – Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020
16. **UM** – Urząd Marszałkowski
17. **WŁ** – Województwo Łódzkie
18. **WZC** – Walne Zgromadzenie Członków LGD
19. **3 sektory** – publiczny, gospodarczy i społeczny, mieszkańcy obszaru LGD
20. **OP** – obszar priorytetowy
21. Rozporządzenie LSR- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 z dnia 24 września 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1570) tj. z dnia 8 marca 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 772) z późniejszymi zmianami
22. **Rozporządzenie 1303/2013** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r., str. 320, z późn. zm.) - literatura
23. **Rozporządzenie 1305/2013** - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r., str. 487, z późn. zm.) - literatura
24. **Rozporządzenie 508/2014** - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 508/2014 z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2328/2003, (WE) nr 861/2006, (WE) nr 1198/2006 i (WE) nr 791/2007 oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1255/2011 (Dz. Urz. UE L 149 z 20.5.2014 r., str. 1) – literatura
25. **Rozporządzenie 1306/2013** - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008 - literatura
26. **Rozporządzenie nr 809/2014** - Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 809/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr

1306/2013 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli, środków rozwoju obszarów wiejskich oraz zasady wzajemnej zgodności – literatura.

Rozdział I Charakterystyka LGD

1. Forma prawna i nazwa stowarzyszenia

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Łęczycka”

Stowarzyszenie - osoba prawna

Krajowy Rejestr Sądowy numer 0000569432

NIP 5070092398

Siedziba - Łęczyca (Województwo Łódzkie) Uchwała

Zebrania Założycielskiego: 23.06.2015 r.

Statut uchwalony w ostatecznej wersji 23.07.2015 r.

Data rejestracji KRS: 31.07.2015 r.

2. Obszar

LGD „Ziemia Łęczycka” realizująca LSR w rozumieniu odpowiednich przepisów każdorazowo obowiązującego prawa polskiego i europejskiego obejmuje obszar 4 gmin: Tabela nr 1.

I.p.	Gmina	Powierzchnia (km ²)	Liczba mieszkańców (osoby)	Gęstość zaludnienia (l. os./na km ²)	Ilość sołectw
1	Miasto Łęczyca	8,95	14786 (M 6892, K 7894)	1652	-
2	Łęczyca	150,57	8530 (M 4247, K 4283)	56	36
3	Daszyna	81,03	3993 (M 1947, K 2046)	49	20
4	Grabów	156,00	6176 (M 3125, K 3051)	39	41
łącznie		396,55	33485	-	97

Źródło: GUS, Bank danych, stan na 31.12.2013 r.

Obszar LGD stanowi 51,3 % powierzchni powiatu łęczyckiego.

Gmina Miasto Łęczyca

Łęczyca, jedyne miasto w powiecie łęczyckim, położona w południowej części powiatu należącego obecnie do WŁ, przy trasie nr 91 z Łodzi do Gdańska. Graniczy od południa, zachodu i północy z gminą Łęczyca, od wschodu z gminą Góra św. Małgorzaty. Miasto rozciąga się wzdłuż stoku Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej. Przecina je ciek Czartówka (Wróblina), przepływająca przez leżące w południowo-zachodniej części miasta zbiorniki wodne zwane Zalewami i wpadająca do pobliskiej Bzury. Najważniejszym zabytkiem przyrodniczym jest park królewski powstały na początku XIX wieku. Łęczyca położona jest w geometrycznym centrum Polski : 35 km na północ od Łodzi, 130 km na zachód od Warszawy, przy skrzyżowaniu głównych szlaków komunikacyjnych. Miasto jest zlokalizowane na lewym brzegu rzeki Bzury. Nazwa Łęczyca oznacza miejscowość położoną wśród łąk. Miasto położone jest na równinie, której cechą charakterystyczną jest brak lasów oraz tereny bagniste i podmokłe z interesującą florą i fauną.

Gmina Łęczyca

Gmina Łęczyca leży w północnej części WŁ. Składa się z 36 sołectw, otaczających miasto Łęczyca. Ma charakter rolniczy, ponad 80% jej powierzchni stanowią użytki rolne. Przez tereny gminy przechodzi także kilka szlaków turystycznych, w tym konny i samochodowe.

Gmina Daszyna

Gmina Daszyna usytuowana jest w centralnej części Polski, w Wł, w odległości około 20 kilometrów na północny zachód w linii prostej od Piątku - geometrycznego środka Polski. Gminę we wschodniej części przecina droga krajowa nr 1 - obecnie 91, będąca częścią drogi międzynarodowej E75, biegnącej z południa na północ od Cieszyna, Katowic poprzez Łódź, Włocławek, Toruń do Gdańska. Trasa ta w odległości o 11 km na północ Krośniewicach, krzyżuje się z drogą krajową nr 2 - obecnie 92 (E30) relacji Świecko – Poznań – Kutno – Warszawa – Terespol. W pobliżu przebiegają także dwie główne autostrady A1 i A2, których skrzyżowanie zlokalizowane jest w odległości około 50 km w kierunku południowo wschodnim w Strykowie. Gmina Daszyna jest członkiem Związku Gmin Regionu Kutnowskiego.

Gmina Grabów

W układzie administracyjnym gmina Grabów jest jedną z ośmiu gmin – w tym jedną z siedmiu gmin wiejskich – powiatu łęczyckiego należącego do Wł. Gmina Grabów jest największą gminą w pow. łęczyckim i zajmuje pow. 15.500 ha. Na terenie gminy znajduje się 75 miejscowości skupionych w 40 sołectwach. Gmina leży na północno-zachodniej krawędzi Wł i jest znacznie oddalona od stolicy Wł – 60 km jak i innych większych ośrodków miejsko – przemysłowych. Gmina Grabów położona jest na Równinie Kutnowskiej leżącej między Niziną Wielkopolską a Niziną Mazowiecką. Gmina ta graniczy z gminami: Dąbie, Olszówka, Kłodawa i Chodów, które należą do woj. Wielkopolskiego oraz z gminami: Świnice Warckie, Łęczyca i Daszyna należącymi do Wł.

3. Mapa obszaru objętego LSR

Obszar działania LGD „Ziemia Łęczycka” jest spójny przestrzennie. Obszar trzech gmin (gmina Łęczyca, Gmina Grabów i gmina Daszyna) jest spójny w kontekście geograficznym, gdyż gminy te graniczą ze sobą – pozostają w bezpośrednim sąsiedztwie. Natomiast Gmina Miasto Łęczyca pozostaje w dalszym sąsiedztwie z Gminami Daszyna i Grabów ponieważ Gmina Miasto Łęczyca graniczy tylko i wyłącznie z Gminą Łęczyca.

4. Potencjał LGD

Opis sposobu powstania i doświadczenie LGD

Budowa partnerstwa rozpoczęła się w 2015 r. W nowej perspektywie finansowej PROW 2014-2020 takie miasta jak Łęczyca otrzymały szansę przystąpienia do LGD. Burmistrz Miasta Łęczycy był pomysłodawcą utworzenia przez najbliższych sąsiadów wspólnej grupy realizującej wszechstronne działania na rzecz rozwoju regionalnego, a w szczególności rozwój lokalny kierowany przez społeczność realizowany w ramach programów w rozumieniu art. 2 pkt. 6 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Inicjatorem działań był Wójt Gminy Łęczyca. Wójtowie oraz Burmistrz podczas pierwszych spotkań podjęli inicjatywę utworzenia Lokalnej Grupy Działania na swoim obszarze. Zawarta w dniu 9 czerwca 2015 r. w Łęczycy Umowa Partnerska pomiędzy: 1) Gminą Miastem Łęczyca

Reprezentowanym przez: Burmistrza Pana Krzysztofa Lipińskiego

2) Gminą Łęczyca

Reprezentowaną przez: Wójta Pana Jacka Rogozińskiego

3) Gminą Grabów

Reprezentowaną przez: Wójta Pana Tomasza Pietrzaka

4) Gminą Daszyna

Reprezentowaną przez: Wójta Pana Zbigniewa Wojterę stanowi, iż strony postanawiają podjąć współpracę w celu dynamicznego zarządzania potencjałem lokalnym i rozwojem obszaru objętego LGD. Gminy Łęczyca, Daszyna i Grabów zrezygnowały z członkostwa w dotychczasowych LGD na rzecz utworzenia własnej LGD najbliższych sąsiadów. W ramach tej współpracy powołane zostaje Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Łęczycka”. Na różnych etapach procesu tworzenia LGD odbywały się spotkania z udziałem mieszkańców, przedstawicieli sektora społecznego, gospodarczego i publicznego. Zaproszenia na spotkania zostały podane do wiadomości publicznej na stronie internetowej Stowarzyszenia LGD „Ziemia Łęczycka” oraz na stronach internetowych każdej z Gmin. Odbyło się 7 spotkań z mieszkańcami, których efektem było opracowanie analizy SWOT, wprowadzenie wizji i misji LGD, wypracowanie wspólnych kierunków działania oraz opracowanie celów priorytetowych i kierunków rozwoju. Wśród założycieli LGD są 3 samorzady, które realizowały LSR w okresie programowania 2007-2013 (gminy: Daszyna, Łęczyca, Grabów).

▪ **Doświadczenie i kompetencje wybranych członków LGD:**

Zbigniew Wojtera (wójt Gminy Daszyna), **Tomasz Pietrzak** (wójt Gminy Grabów), **Jacek Rogoziński** (wójt Gminy Łęczyca), **Krzysztof Lipiński** (Burmistrz Gminy Miasta Łęczyca) – pełnienie funkcji kierowniczych, zarządzanie projektami gmin, instytucjami, kapitałem ludzkim, budżetami, zasobami finansowymi, negocjacjami. Wszyscy posiadają kompetencje: przywództwo, dynamizm działania, komunikatywność, elastyczność, współpraca w grupie, zarządzanie czasem, analiza danych, rozwiązywanie problemów. Cechami w/w osób są: odpowiedzialność, zaangażowanie, transparentność w działaniu, uczciwość, profesjonalizm, odporność na stres.

Mariusz Gralewski – sekretarz Gminy Daszyna - koordynator projektów realizowanych w gminie Daszyna. Funkcja koordynatora polegała na odpowiedzialności za realizację wszystkich obowiązków wynikających z dokumentowania realizacji projektu, nadzorowanie pracy osób zaangażowanych w projekt. Projekty zakończone sukcesem (realizacja założonych wskaźników).

Beata Malarska - koordynatorka projektu, jaki realizowało Koło Kobiet przy współpracy z OSP w Jarochowie. Był to projekt złożony z kilku działań, m.in. cyklu szkoleń kulinarnych carvingu, organizacji imprez integracyjnych dzieci niepełnosprawnych z pełnosprawnymi (projekt zakończony sukcesem). Kompetencje: komunikatywność, kierowanie, efektywność.

Podmiotami tworzącymi LGD „Ziemia Łęczycka” są m.in. 2 podmioty, które w poprzedniej perspektywie uczestniczyły w LGD Stowarzyszenia Rozwoju Gmin „Centrum”, które zostało zarejestrowane, jako osoba prawna w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 10 kwietnia 2006 roku.

Obejmowało teren 14 gmin z obszaru powiatów kutnowskiego i łęczyckiego, w tym **Daszyna, Grabów**. W ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” PROW 2007-2013 przyznano środki na realizację projektów: Tabela nr 2.

I.p.	Nazwa wnioskodawcy	Tytuł operacji	Wyplacone środki (zł)
Małe projekty			
1	Gmina Daszyna	Organizacja lokalnej twórczości kulturalnej poprzez zakup strojów ludowych i wyposażenia dla zespołu „Daszynianki”	14 313,52
2	Gmina Daszyna	Budowa placu zabaw dla dzieci oraz boiska sportowo-rekreacyjnego, obiektów służących promocji aktywnego trybu życia mieszkańców gminy oraz służących rozwojowi obszaru jako regionu turystycznego (zwiększono liczbę miejsc pracy, zmodernizowany obiekt, zakupiono i zamontowano wyposażenie placu zabaw, wybudowano boisko sportowo – rekreacyjne o wymiarach 20x40m)	24 223,09

Odnowa i rozwój wsi			
3	Gmina Daszyna	Remont i modernizacja budynków OSP w miejscowościach Jarochów, Jarochówek, Łubno, Koryta i Gąsiorów	289 256,00
4	Gmina Daszyna	Remont, modernizacja i adaptacja części budynku Daszyna 40 do pełnienia funkcji społeczno-kulturalnych	327 946,00
5	Gmina Grabów	Rewitalizacja Centrum Osady Grabów – Plac Kościuszki	477 449,00
SUMA			1 133 187,61

Źródła: Opracowanie własne na podstawie pisma Urzędu Marszałkowskiego o sygnaturze UM05-6933UM0500059/09; FR.I-MW-30980/6/09

Do 2015 roku gmina Grabów była członkiem Związku Gmin Regionu Kutnowskiego. W ramach Związku Gmin Regionu Kutnowskiego gmina Grabów wyremontowała drogę gminną Nowy Besk – Teofilki – Brudzeń. Zrealizowane dotychczas projekty miały wpływ na wzrost gospodarczy prowadzący do zwiększenia spójności społecznej, w tym między innymi zmniejszania rozwarstwienia społecznego, wyrównywania szans, przeciwdziałania marginalizacji i dyskryminacji oraz podnoszenia jakości życia mieszkańców obszarów LGD. Doświadczenia reprezentantów gmin, w szczególności personelu administracyjnego będzie wartością dodaną przy tworzeniu LGD „Ziemia Łęczycka”. Ponad zaangażowanie doświadczonych partnerów będzie wzmacniać zaufanie społeczne do sposobu efektywnego zarządzania LGD przez pryzmat już zrealizowanych projektów, czy widocznych zmian np. inwestycyjnych na obszarze LGD. Zmobilizuje to do działań lokalnych grup społeczno – gospodarczych, a także instytucji publicznych oraz wzmocni partnerskie działania regionalne.

▪ Reprezentatywność LGD

Budowanie partnerstwa w ramach LGD oraz tworzenie LSR, stanowi proces ciągły polegający na włączaniu nowych grup interesów, środowisk społecznych i zawodowych oraz poszerzaniu reprezentacji partnerstwa o przedstawicieli różnych grup i środowisk. LGD powstała w celu dynamicznego zarządzania potencjałem lokalnym i rozwojem obszaru objętego LGD. Obecnie Stowarzyszenie LGD obejmuje 137 członków, przedstawicieli 3 sektorów. Wśród członków są m.in.:

- przedstawiciele instytucji publicznych – 4 Gminy oraz 21 przedstawicieli
- lokalnych partnerów społecznych – 5 organizacji oraz 62 osoby fizyczne, które zadeklarowały reprezentację sektora społecznego
- gospodarczych 27 przedstawicieli
- osoby fizyczne działające na rzecz rozwoju obszaru objętego LSR – mieszkańcy 18

W poniższej tabeli przedstawiono częściową charakterystykę członków LGD.

Tabela nr 3. 2019 rok

Lp.	Nazwa członka/ reprezentant
1.	Samorząd lokalny Gmina Miasto Łęczyca – Burmistrz Paweł Kulesza
2.	Samorząd lokalny Gmina Grabów – Wójt Janusz Jagodziński
3.	Samorząd lokalny Gmina Łęczyca - Wójt Jacek Rogoziński
4.	Samorząd lokalny Gmina Daszyna - Pełniący obowiązki i kompetencje Wójta Sebastian Zaborowski
5.	Ochotnicza Straż Pożarna w Jarochowie - reprezentant Beata Malarska
6.	Towarzystwo Miłośników Ziemi Daszyńskiej - reprezentant Dariusz Zalewski

7.	Ochotnicza Straż Pożarna w Starej Sobótce – reprezentant Łukasz Wieczorkiewicz
8.	Ochotnicza Straż Pożarna w Jankowie – reprezentant Andrzej Krzyżaniak
9.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Łęczycy – reprezentant Ewa Frontczak

Źródło: Opracowanie własne LGD

W perspektywie finansowej 2014-2020 tworzenie nowych miejsc pracy jest jednym z najbardziej pożądanym efektów wdrażania LSR, dlatego LGD dołoży wszelkich starań, aby zapewnić właściwą reprezentację, ze względu na ten wskaźnik, grup docelowych przedsięwzięć realizowanych w ramach LSR.

W okresie programowania 2015-2020 głównym celem LGD (w tym statutowym) jest przede wszystkim rozwój lokalny wykorzystujący działania nakierowane na tworzenie nowych miejsc pracy w obszarze gmin: Daszyna, Grabów, Łęczycy, Gminy Miasto Łęczycy.

Planowane przez LGD wszechstronne działania (organizowane i finansowane) na rzecz rozwoju lokalnego określa statut LGD. Wymienione w statucie działania wpływają m.in. pośrednio i bezpośrednio na poprawę wskaźników w obszarze rynku pracy i niwelowania bezrobocia w regionie. Do realizacji ww. operacji LGD posłuży się instrumentem RLKS, który obejmuje m.in. działania na rzecz poprawy zatrudnienia i tworzenia miejsc pracy, przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, rozwój ekonomii społecznej.

Zgodnie z analizą SWOT strategia LSR odnosi się do grup defaworyzowanych na obszarze LGD, które obejmują: osoby bezrobotne – zarejestrowane w urzędzie pracy, osoby niepełnosprawne – posiadające orzeczenie o niepełnosprawności, kobiety, osoby powyżej 50 roku życia (**zdefiniowane w programach współfinansowanych ze środków EFSI**).

Komunikacja LGD

Kluczowym zadaniem LGD jest również zbudowanie spójnego i pozytywnego wizerunku LGD, będącej realizatorem LSR na lata 2016-2022. Podejście priorytetowe do konstrukcji strategii komunikacji sprawia, iż pośrednio realizowane są cele zawarte w PROW 2014-2020, RPO Województwa Łódzkiego 2014-2020 oraz cele zawarte we Wspólnych Ramach Strategicznych i Strategii Rozwoju Kraju do 2020 roku. Takie podejście służy też maksymalnemu i efektywnemu wykorzystaniu środków finansowych pochodzących z Unii Europejskiej.

Poza tworzeniem trwałego i pozytywnego wizerunku LGD, zadaniem postawionym w celach działań promocyjnych i informacyjnych jest przybliżenie idei przedsięwzięć określonych w LSR i aktywizowanie społeczności lokalnej do włączenia się w realizację LSR poprzez aktywne uczestnictwo w proponowanych przedsięwzięciach. Działania komunikacyjne prowadzone są przez zastosowanie odpowiednich metod i narzędzi komunikacji dobranych stosownie do określonych grup docelowych (m.in. potencjalni beneficjenci, beneficjenci, instytucje publiczne, społeczne i gospodarcze, media, ogół społeczeństwa, w tym grupy defaworyzowane).

Metody komunikacji regionalnej pośrednie i bezpośrednie (w tym z grupami defaworyzowanymi):

- **Kampanie informacyjne (informacja publiczna)**, kierowane do ogółu społeczności lokalnej (dostępne media), a wśród niej potencjalnych beneficjentów. Celem kampanii będzie szeroka informacja i promocja samej LSR, zaplanowanych w niej przedsięwzięć i kryteriów oceny wniosków aplikacyjnych. W kampaniach zostaną wykorzystane przede wszystkim środki masowego przekazu oraz spotkania bezpośrednie.
- **Materiały informacyjne, promocyjne i szkoleniowe** (w formie drukowanej i elektronicznej) – będą wykorzystane częściowo w kampanii informacyjnej, a częściowo w realizowanych programach edukacyjnych.
- **Seminaria, konferencje, szkolenia, warsztaty tematyczne, spotkania informacyjno-konsultacyjne, spotkania bezpośrednie, porady indywidualne, wizyty studyjne** będą zastosowane głównie celem

informacji i wsparcia potencjalnych odbiorców (w tym beneficjentów) w postaci informacji i doradztwa merytorycznego.

- **Okazjonalne imprezy masowe (m.in. imprezy markowe, wydarzenia turystyczne)** – organizowane przez LGD w partnerstwie z podmiotami gospodarczymi, społecznymi i publicznymi oraz uczestnictwo LGD w tego typu imprezach organizowanych przez inne podmioty gospodarcze lub społeczne.
- **Portale internetowe** – biura LGD oraz podmiotów wchodzących w skład LGD, a także portale społecznościowe. Ten środek komunikacji posłuży do prezentacji dokumentów związanych z wdrażaniem LSR, a także do bieżącego informowania, np. o terminach naboru wniosków, planowanych konkursach; rodzajach i wysokości wsparcia projektów, etc. Wszystkie informacje udostępniane na portalach internetowych będą miały formę przejrzystą i zrozumiałą dla każdego potencjalnego beneficjenta. Będą także zawierać adresy kontaktowe do osób odpowiedzialnych za wdrażanie LSR, a wiele z nich będzie miało formę interaktywną w postaci możliwości komentowania i wyrażania swoich opinii, co w dużym stopniu stanowi element innowacyjny.
- **Animacja różnych grup społecznych, w tym defaworyzowanych** – działania aktywizujące społeczność lokalną w podejmowaniu przedsięwzięć dla dobra ogółu. Bezpośrednio dostosowane formy przekazu w grupie defaworyzowanej zwiększające poziom współpracy i integracji społeczności lokalnych, korzystne zmiany w postawach obywatelskich (integracja społeczna), niwelowanie barier komunikacyjnych.

W odniesieniu do komunikacji wewnętrznej ustalono, iż komunikację tę definiują podstawowe dokumenty pracy biura (np. zakresy czynności, umowy, regulamin Biura LGD) i działalności organów LGD, które zapewnią prawidłowość procesu komunikowania, w tym także prowadzenie odpowiedniej dokumentacji związanej z procesem, jego monitorowaniem i ewaluacją działań komunikacyjnych.

Za całokształt działań informacyjno-komunikacyjnych odpowiedzialne będzie Biuro LGD. Treść komunikatów dostosowana będzie do prowadzonych działań promocyjnych, pozbawiona emocji, fachowa, zachowana zostanie spójność z Systemem Identyfikacji Wizualnej. Przy produkcji i sposobie komunikacji zwrócona będzie szczególna uwaga na przestrzeganie zasad równości szans i niedyskryminacji oraz równości szans kobiet i mężczyzn.

Narzędzia komunikacji lokalnej:

- artykuły w prasie lokalnej (w tym bezpłatnej);
- poczta elektroniczna (baza danych lokalnych mediów; potencjalnych wnioskodawców);
- artykuły, informacje, ogłoszenia na portalach społecznościowych;
- informacje w Lokalnych Punktach ;
- działania PR w mediach regionalnych i informacyjnych ;
- reklama szeptana;
- newsletter / aktualności ;
- informacje na portalu LGD;
- plakaty informacyjne / roll-up i portalach powiązanych;
- linia telefoniczna, punkt informacyjny;
- ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych, (tablice informacyjne) ;
- materiały audiowizualne (biuletyny / foldery / albumy)

W ramach partnerstwa LGD szczególną rolę przypisuje się partnerom reprezentującym podmioty ekonomii społecznej, które zgodnie ze LSR wpłyną na poziom animowania przedsiębiorczości społecznej na terenach wiejskich i miejskich. Podejmowane wspólnie działania i operacje będą zgodne z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz treścią poszczególnych programów przewidujących realizację RLKS, w szczególności w zakresie:

- włączania przedsiębiorstw społecznych w zakresie selektywnego zbierania odpadów, recyklingu i innych usług związanych z trzymaniem czystości i porządku w gminach, w zakresie melioracji wodnych oraz usług leśnych oraz działających w obszarze odnawialnych źródeł energii;
- poszukiwania możliwości wspierania operacji w zakresie rolnictwa społecznego (rolnictwa zaangażowanego społecznie) obejmujące działania w zakresie reintegracji społecznej oraz rehabilitacji

społecznej i zawodowej umożliwiających osobom w trudnej sytuacji ponowne wejście w kontakt z działalnością produkcyjną i naturą, przyczyniają się do lepszego samopoczucia tych osób, poprawiają ich stan zdrowia i włączenie społeczne;

- budowania mechanizmów inicjowania, tworzenia i działania powiązań kooperacyjnych na poziomie lokalnym, uwzględniających przedsiębiorstwa społeczne;
- wspierania metodycznego i animacyjnego włączania przedsiębiorstw społecznych w działające i inicjowane przedsięwzięcia kooperacyjne (m. in. identyfikacja nisz rynkowych), w tym szczególnie inicjatywy klastrowe w obszarze aktywizowania środowisk lokalnych i rozwoju obszarów wiejskich i miejskich, aktywizowanie środowisk lokalnych, prowadzące do nawiązywania partnerstw i wspólnych inicjatyw;
- wykorzystania LGD (w tym pracownicy LGD) jako animatorów przedsiębiorczości społecznej na terenach wiejskich i miejskich; np. stworzenie Forum Partnerstw Lokalnych mających na celu promowanie idei partnerstwa, wspieranie współpracy pomiędzy partnerstwami oraz zbieranie i upowszechnianie wiedzy o istniejących partnerstwach;
- współpracy z ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej oferującymi usługi animacji lokalnej, inkubacji podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz w miarę możliwości w obszarze wsparcia „biznesowego” dla istniejących już przedsiębiorstw społecznych.

LGD chcąc wyjść naprzeciw problemom, z którymi boryka się grupa defaworyzowana, w swoich celach przewidziała pomoc tej grupie. Operacje dedykowane grupie defaworyzowanej polegać będą głównie na szkoleniach i doradztwie w kierunku zdobycia kwalifikacji potrzebnych do znalezienia zatrudnienia bądź też otwarcia własnej działalności gospodarczej. Stowarzyszenie planuje przeznaczyć kwotę 700 000 zł na realizację operacji polegających na podejmowaniu działalności gospodarczej, w kryterium wyboru premiovane będą operacje realizowane przez grupy defaworyzowane, co wynosi 15,5% całego budżetu przeznaczanego dla LGD z poddziałania 19.2.

▪ Poziom decyzyjny

Organem decyzyjnym Stowarzyszenia LGD jest Rada Stowarzyszenia LGD „Ziemia Łęczycka”. W skład Rady wchodzi Przewodniczący, Wiceprzewodniczący, Sekretarz oraz 6-12 innych członków. Rada LGD to organ, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji i ustalenie kwoty wsparcia, które mają być realizowane w ramach opracowanej przez Stowarzyszenie LSR. Rada składa się z 9-15 członków. Jest wybierana przez Walne Zebranie Członków albo przez zebranie delegatów LGD, spośród członków LGD. W skład Rady wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, społecznego, gospodarczego, a także inne odpowiednie podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie. Przy czym na poziomie podejmowania decyzji ani władze publiczne ani żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49% praw głosu.

Reprezentatywność poszczególnych sektorów w składzie Rady LGD przedstawia się następująco:

- ⇒ sektor publiczny 30%; (3 osoby)
- ⇒ sektor społeczny 20%; (2 osoby)
- ⇒ sektor gospodarczy 30 % ; (3 osoby)
- ⇒ mieszkańcy 20 %; (2 osoby)

W poniższej tabeli przedstawiono skład organu decyzyjnego – Rady Stowarzyszenia LGD. Tabela nr 4.

L.p.	Imię i nazwisko	Funkcja	Sektor
1	Monika Twardowska	Przewodniczący Rady	Publiczny
2	Krzysztof Ogórek	Zastępca przewodniczącego Rady	Gospodarczy
3	Violetta Wiczorkowska	Członek Rady	Publiczny
4	Grzegorz Zduńczyk	Członek Rady	Gospodarczy
5	Ewa Olczak	Członek Rady	Gospodarczy
6	Anna Straszewska	Członek Rady	Mieszkaniec
7	Ewa Frontczak	Członek Rady	Społeczny

8	Beata Malarska	Członek Rady	Publiczny
9	Małgorzata Łazińska	Członek Rady	Społeczny
10	Martyna Wysocka	Członek Rady	Mieszkaniec

Źródło: Opracowanie własne LGD

W Radzie zasiadają przedstawiciele wszystkich gmin będących członkami LGD. Żaden z członków Rady nie jest zatrudniony w biurze LGD, nie jest także członkiem Zarządu ani Komisji Rewizyjnej, co reguluje Statut i Regulamin Rady.

▪ Zasady funkcjonowania LGD

Walne Zebranie Członków jest władzą najwyższą. Zarząd pełni funkcje zarządcze. Funkcje decyzyjne pełni Rada, która odpowiada za wybór projektów zgodnie z celami LSR i zatwierdzonymi lokalnymi kryteriami wyboru operacji oraz określenie wysokości pomocy wsparcia. Komisja rewizyjna pełni funkcje kontrolne. Członkowie Rady, Komisji Rewizyjnej i Zarządu nie mają prawa podejmowania uchwał w sprawach dotyczących bezpośrednio ich samych lub „osób bliskich”, z którymi łączy ich interes gospodarczy.

Obsługę organów Stowarzyszenia LGD „Ziemia Łęczycka” zapewnia Biuro Stowarzyszenia. Zarząd Stowarzyszenia powołuje Kierownika Biura. Prezes Zarządu oraz Wiceprezes nadzorują realizację zadań i ponoszą odpowiedzialność za prace wykonywane przez Biuro Stowarzyszenia, a także koordynują działania w sprawach określonych w Regulaminie pracy Zarządu. Biuro pracuje w oparciu o Regulamin Biura zatwierdzony przez Zarząd.

W poniższej tabeli przedstawiono dokumenty wewnętrzne regulujące zasady działania LGD:

Tabela nr 5.

Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD są udostępniane do wiadomości publicznej w Biurze Stowarzyszenia LGD oraz wybiórczo na stronie www.lgd-ziemialeczycka.pl		
L. p.	Rodzaj dokumentu	Regulowane kwestie
1	Statut Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Łęczycka” będący załącznikiem do Uchwały Zebrania Założycielskiego z dn. 23 lipca 2015 r. wraz z późniejszymi zmianami	<p>Zakres uregulowań zgodnie z ustawą prawo o stowarzyszeniach oraz ustawą o rozwoju lokalnym.</p> <p>Organ nadzoru – Marszałek Województwa Łódzkiego.</p> <p>Cele Stowarzyszenia i sposoby realizacji.</p> <p>Członkostwo w Stowarzyszeniu</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakterystyka członkostwa w Stowarzyszeniu - sposób rozszerzania składu Stowarzyszenia - nabycie, utrata, wygaśnięcie, skreślenie z listy członków Stowarzyszenia - prawa i zobowiązania Członków Stowarzyszenia - zasady członkostwa w Stowarzyszeniu - uregulowania dotyczące zachowania bezstronności członków organu decyzyjnego w wyborze operacji (w tym przesłanki wyłączenia z oceny operacji) <p>[Nabycie lub utrata członkostwa następuje w drodze uchwały przyjętej zwykłą większością głosów Zarządu Stowarzyszenia]</p> <p>Władze Stowarzyszenia</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Walne Zebranie Członków 2) Rada LGD 3) Komisja Rewizyjna 4) Zarząd LGD <p>[Organy Stowarzyszenia wyrażają swoje decyzje w postaci uchwał podejmowanych w głosowaniu jawnym, zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy członków, chyba że statut przewiduje w określonym przypadku inne zasady]</p>

		<p>Walne Zebranie Członków</p> <ul style="list-style-type: none"> - najwyższa władza Stowarzyszenia - zasady przyjęte dla Walnego Zebrania Członków - kompetencje Walnego Zebrania Członków - zasady podejmowania uchwał Walnego Zebrania Członków - uregulowania dotyczące zachowania bezstronności <p>[Uchwały Walnego Zebrania Członków zapadają zwykłą większością głosów, przy obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania w pierwszym terminie i bez względu na liczbę obecnych członków w drugim terminie, w głosowaniu jawnym – z wyjątkiem uchwał, co do których postanowienia niniejszego Statutu lub obowiązujące przepisy prawa stanowią inaczej].</p> <p>Rada LGD</p> <ul style="list-style-type: none"> - organ, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji i ustalanie kwoty wsparcia (wybierany i odwoływany przez WZC) - skład Rady 9– 15 członków - zasady przyjęte dla Rady - uregulowania dotyczące zachowania bezstronności członków organu decyzyjnego w wyborze operacji (w tym przesłanki wyłączenia z oceny operacji) <p>Uchwały Rady zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania członków, w tym obecności Przewodniczącego lub Zastępcy Przewodniczącego Rady.</p> <p>Zarząd</p> <ul style="list-style-type: none"> - organ wykonawczy Stowarzyszenia (wybierany i odwoływany przez WZC) - skład Zarządu –3- 5 członków (Prezes, Sekretarz, członek Zarządu i opcjonalnie Wiceprezes, Skarbnik) - zasady przyjęte dla Zarządu - zasady wyboru i odwoływania Zarządu - uprawnienia i kompetencje Zarządu - uprawnienia Prezesa Zarządu - opracowanie i przyjmowanie LSR <p>[Zarząd podejmuje uchwały w drodze głosowania, w razie równej ilości głosów decyduje głos Prezesa lub Wiceprezesa prowadzącego posiedzenie Zarządu pod nieobecność Prezesa Zarządu]</p> <p>Komisja Rewizyjna</p> <ul style="list-style-type: none"> - organ nadzoru i kontroli wewnętrznej Stowarzyszenia - skład Komisji Rewizyjnej–3 osoby (Przewodniczący, Zastępca Przewodniczącego i Sekretarza powoływanych i odwoływanych przez WZC) - zasady przyjęte dla Komisji Rewizyjnej - kompetencje Komisji Rewizyjnej <p>Majątek i dochody Stowarzyszenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - określenie źródeł majątku Stowarzyszenia - funduszami i majątkiem Stowarzyszenia zarządza Zarząd - zasady uiszczania składek członkowskich
--	--	--

2	Regulamin Rady LGD Uchwała WZC z dnia 18.09.2015 r. wraz z późniejszymi zmianami	Szczegółowe zasady i tryb działania Rady (w tym m.in. skład Rady, szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady, zasady prowadzenia działań kontrolnych, zasady protokołowania posiedzeń, zasady wyłączenia członka Rady od udziału w dokonywaniu wyboru operacji, zasady głosowania). Przyjęcie zmian postanowień Regulaminu następuje w formie uchwały.
3	Regulamin pracy Zarządu Uchwała Zarządu z dnia 14.10.2015 r.	Podział zadań pomiędzy członków Zarządu (m.in. kompetencje Zarządu, sposób wyboru Zarządu, organizacja zebrań, zasady protokołowania, reprezentacji, głosowania, kompetencje Prezesa Zarządu) Przyjęcie zmian postanowień Regulaminu następuje w formie uchwały.
4	Regulamin Komisji Rewizyjnej Uchwała WZC z dnia 18.09.2015	Szczegółowe zasady i tryb działania Komisji Rewizyjnej (m.in. skład Komisji, forma i zasady podejmowania decyzji, kompetencje, zasady protokołowania). Przyjęcie zmian postanowień Regulaminu następuje w formie uchwały.
5	Regulamin Biura Stowarzyszenia LGD Uchwała Zarządu z dnia 4.09.2015 r. wraz z późniejszymi zmianami	Zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników, uprawnienia kierownika biura, zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych, opis metody oceny efektywności świadczonego przez pracowników LGD doradztwa. Przyjęcie zmian postanowień Regulaminu następuje w formie uchwały.

Źródło: Opracowanie własne LGD

■ Potencjał ludzki LGD

Wdrażania i realizacji LSR, funkcjonowania LGD i Biura LGD reguluje szereg dokumentów, regulaminów, procedur, itp. Jednym z nich jest Regulamin pracy Biura LGD, który określa m.in. zakres obowiązków pracowników LGD. Załącznikiem do w/w regulaminu jest opis stanowisk pracy: Kierownik Biura, specjalista ds. koordynowania projektów, specjalista ds. obsługi LGD. Wskazano w nim m.in. zakres odpowiedzialności uprawnień i obowiązków, wymagania konieczne i pożądane w zakresie wykształcenia, doświadczenia i kompetencji oraz posiadanej wiedzy na danym stanowisku. Dodatkowo należy podkreślić, że w przypadku osoby pracującej na stanowisku specjalista ds. koordynowania projektów, w zakresie obowiązków, będzie szeroko rozumiane doradztwo. Sposobem pomiaru sprawności funkcjonowania biura będą udostępnione ankiety, tak by beneficjenci anonimowo mogli wyrazić swoje zadowolenie lub jego brak, odpowiadając na pytania w niej zawarte. Ankiety będą udostępnione w Biurze LGD w widocznym miejscu oraz na stronie internetowej LGD. Dodatkowo pracownik będzie przypominał o możliwości wypełnienia takiej ankiety podczas spotkań. Raz na pół roku kierownik biura będzie zbierał ankiety i spisywał wyniki. W ten sposób uzyska wiedzę czy pracownik ma dostateczną wiedzę potrzebną na jego stanowisku pracy oraz czy jego kompetencje miękkie są adekwatne do wykonywanych zadań (uwzględnione później w programie szkoleń). Pracownicy Biura LGD w ramach instrukcji wydawanych przez Kierownika Biura mają za zadanie wprowadzać w realizowane działania animację lokalną i współpracę pracowników biura LGD na rzecz efektywnego wdrażania LSR. Polega to na prowadzeniu działań pobudzających, zachęcających do udziału w proponowanych przez LGD inicjatywach, czyli aktywna zachęta osób z obszaru LGD do uczestnictwa w projektach (głównie z grup defaworyzowanych) oraz włączanie się Biura LGD w działania związane z ukrytą edukacją na temat LGD i LSR motywującą mieszkańców LGD do działania i pobudzania rozwoju regionu. Planuje się współpracę lokalną z ośrodkami kultury, społecznymi, itp. (pogadanki, warsztaty). Podjęte działania animacyjne i współpracy będą monitorowane na bieżąco (protokoły, notatki ze spotkań, porozumienia, listy obecności, itp.).

Od osób będących w organie decyzyjnym i zarządzie, które są reprezentantami 3 sektorów wymaga się wykorzystywania kompetencji zdobytych w bieżąco wykonywanej pracy zawodowej. W tym doświadczenie i

kompetencje związane z kompleksowym zarządzaniem firmami, instytucjami, kapitałem ludzkim, projektami, budżetami, zasobami finansowymi, negocjacjami, itp. Ważne z punktu widzenia celów LSR będą kompetencje miękkie: kreatywność, dynamizm działania, komunikatywność, elastyczność, współpraca w grupie, zarządzanie czasem. Wśród cech w/w osób wymaga się odpowiedzialności, zaangażowania, transparentności w działaniu, uczciwość, profesjonalizm.

Chcąc stale rozszerzać swoje kompetencje w celu osiągnięcia pożądaných wyników, członkowie organu decyzyjnego, jak i pracownicy Biura będą nieustannie podnosić swoje kwalifikacje, tak aby świadczone przez nich usługi były na jak najwyższym poziomie. W tym celu minimum raz przed planowanymi naborami w trybie konkursowym i trybie małych grantów będą brać udział w szkoleniach m.in. w obszarze kompetencji związany/ch z zakresem prac realizowanych przez radę oraz w zakresie miękkich kompetencji oraz integracji zespołu. Harmonogram uczestnictwa w szkoleniach poszczególnych osób nie będzie miało wpływu na bieżące funkcjonowanie i dostępność Biura LGD oraz wdrażanie LSR.

Rozdział II Partycypacyjny charakter LSR

Partycypacyjny charakter LSR jest kluczową jej cechą, w myśl założeń rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność ma on bowiem być gwarantem rozwoju społeczeństwa, a zatem stanowi o długofalowych jej efektach.

Można przyjąć założenie, że to właśnie trwałe zaangażowanie mieszkańców oraz wypracowanie nawyku współpracy mieszkańców, samorządów i lokalnego biznesu w realizacji działań dla wspólnego dobra stanowią największą, choć niematerialną, korzyść z realizacji LSR w duchu partycypacji trzech sektorów, ze szczególnym uwzględnieniem sektora społecznego i gospodarczego.

W ramach prac nad koncepcją LSR, która będzie realizowana w latach 2016-2020 zastosowano szereg działań aktywizujących i zachęcających do dyskusji na równych zasadach przedstawicieli sektora społecznego, gospodarczego, publicznego i mieszkańców zainteresowanych gmin.

Ustalając metody współpracy i formy udziału społeczności lokalnej w procesie tworzenia LSR i jej realizacji uwzględniono:

- angażowanie w pierwszej kolejności grupy, których wiedza, doświadczenie bądź plany odnośnie rozwoju regionu, łączy się z zakresem i tematyką strategii;
- angażowanie grup defaworyzowanych (osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niepełnosprawnościami, osoby o niskich kwalifikacjach, kobiety, osoby powyżej 50 roku życia);
- przestrzeganie zasad równości szans i niedyskryminacji oraz równości szans kobiet i mężczyzn;
- dostępność Biura LGD (parter, jasno określony godziny funkcjonowania, dogodna lokalizacja);
- dostępność informacji o prowadzonych pracach nad LSR – konsultacjach, spotkaniach, itp.;
- spotkania w miejscach ogólnodostępnych (np. urzędy, sala konferencyjne).

Do opracowania LSR wykorzystano dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR wpływające na ogólną diagnozę problemów w obszarze działania LGD. Na bieżąco dokonywano analizy przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji. Za w/w działania odpowiadał Zarząd LGD, który kompleksowo opracowywał LSR. Liderem zespołu ds. opracowania strategii był Prezes Zarządu Pani Anna Krajewska. Dokument LSR został poddany konsultacjom ze społecznością lokalną w formie e-konsultacji w okresie od 14.12.2015 r. do 17.12.2015 r. Dodatkowo umożliwiono zgłaszanie uwag do LSR w ramach dnia otwartego w Biurze LGD w dn. 18.12.2015 r. w godzinach 8.00-16.00.

Partycypacyjne metody konsultacji wykorzystane w tworzeniu LSR:

1. Dni otwarte - dostępność Biura LGD – bezpośrednie zgłaszanie uwag

Uwagi można było zgłaszać w biurze LGD Kościuszki 33, 99-100 Łęczyca) od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 16:00.

W ramach dnia otwartego (18.12.2015 r.) w Biurze LGD zaproszono do konsultacji społecznej LSR uprzednio udostępnionej do zapoznania w formie dokumentu drukowanego (21 osób). Forma bezpośredniego kontaktu ułatwiała zrozumienie wybranych zapisów LSR i bieżące odpowiedzi na pytania, co miało bezpośrednie przełożenie na ocenę LSR przez mieszkańca obszaru LGD (forma ukrytej edukacji).

LSR oceniana była kompleksowo pod względem spójności, ale również wskazywano bezpośrednio na akceptację założeń przedstawionych w planie działania, planie komunikacji, analizie SWOT, monitorowania i ewaluacji, wskaźników i celów. LSR kompleksowo została zrozumiana przez osoby oceniające oraz oceniano ją, jako dobrą. Drobne uwagi uwzględniono w LSR, jednakże nie miały one wpływu na kluczowe kwestie ujęte w strategii. Podkreślić należy, iż pracownicy biura udzielając konsultacji uczulają potencjalnych beneficjentów na sprawy dotyczące zmian w LSR.

2. Spotkania publiczne

Aby zapewnić bezpośrednio uczestnictwo mieszkańców w działaniach na rzecz rozwoju lokalnego, w celu zwiększenia ich zaangażowania w życie społeczne i gospodarcze regionu łęczyckiego Wójtowie i Burmistrz przeprowadzili szereg mniej lub bardziej sformalizowanych spotkań i rozmów z przedsiębiorcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych i z samymi mieszkańcami. Harmonogram spotkań przedstawiono w tabeli poniżej. Tabela nr 6.

L. p.	Gmina	Data	Godzina	Miejsce	Liczba obecnych osób
1	Łęczyca	18.08.2015	11-13	sala konferencyjna w Urzędzie Miejskim w Łęczycy	28
2	Daszyna	19.08.2015	11-13	Urząd Gminy w Daszynie	36
3	Grabów	20.08.2015	11-13	Urząd Gminy w Grabowie	38
4	Miasto Łęczyca	21.08.2015	11-13	Urząd Miejski w Łęczycy	3
5	Łęczyca	24.09.2015	17-18	sala OSP Chrzęstówek	7
6	Miasto Łęczyca	25.09.2015	16-17	sala konferencyjna w Urzędzie Miejskim w Łęczycy	25
7	Daszyna	25.09.2015	09-11	Sala konferencyjna Urzędu Gminy w Daszynie	18

Źródło: Opracowanie własne LGD

Ogólne wnioski i oczekiwania mieszkańców po każdym ze spotkań:

Gmina Łęczyca

Gmina Łęczyca zorganizowała 2 spotkania. Spotkania poświęcone było w szczególności analizie mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń, a także celów LGD. W obu spotkaniach udział wzięli przedstawiciele trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego oraz mieszkańcy Gminy Łęczyca. Bazą wyjściową było opracowanie wstępnej analizy SWOT, której wyniki uwzględniono w LSR. Mieszkańcy zaczynając od słabych stron przechodzili do swojej wizji Gminy oraz do oczekiwań jakie mają wobec LGD, co równocześnie trzeba uznać za misję i wizję LGD, jak również na podstawie tych wypowiedzi można było określić najważniejsze cele LSR. Jednogłośnie uznano, iż najsłabszymi stronami oraz zagrożeniami dla Gminy jest duże bezrobocie oraz brak dużych zakładów pracy, co skutkuje tym, że następuje migracja młodych ludzi z terenów LGD do większych miast. Jedną z konsekwencji migracji jest malejący przyrost naturalny (starzejące się społeczeństwo). Brak dużych zakładów pracy powoduje, że Gmina się nie rozwija. Do najmocniejszych stron, według zebranych osób, należy położenie LGD w pobliżu Aglomeracji Łódzkiej, co tworzy przyjazny klimat dla przedsiębiorców zarówno tych dużych, średnich jak i małych. Powstawanie nowych firm może znacząco wpłynąć na obniżenie bezrobocia. Wynikiem dyskusji mieszkańców było podkreślenie konieczności podejmowania działań w konsekwencji których, obszar działania LGD będzie sprzyjający rozwojowi przedsiębiorczości, co skłoni młodych ludzi do pozostania w Gminie. Mieszkańcy oczekują, że obszar będzie atrakcyjny nie tylko pod względem ekonomicznym, ale również społecznym w szeroko pojętym znaczeniu (od wygody osiedlanie się po dostęp do rozrywki, kultury i edukacji).

Gmina Daszyna

W dniu 19 sierpnia 2015 r. w sali konferencyjnej Urzędu Gminy w Daszynie odbyły się konsultacje z lokalną społecznością w związku z przygotowawczymi pracami nad opracowaniem LSR. Ze względu na prośbę

przybyłych osób spotkanie przełożono na inny termin. Taka czynność była związana z tym, że przybyli uczestnicy chcieli przemyśleć jakie mają oczekiwania wobec LGD.

Podczas drugiego spotkania, które odbyło się dnia 25.09.2015 r. zostały podane już konkretne propozycje od zebranych. Opracowano analizę SWOT gminy, której wyniki uwzględniono w LSR.

Kierunki działania wyznaczone przez uczestników spotkania to: wspieranie otwieranie nowych przedsiębiorstw; budowa placówek zabaw i boisk; organizowanie zajęć sportowych dla dzieci z trenerem; wskrzeszanie działalności świetlic poprzez animatora działającego w Gminie Daszyna, w tym organizacja wszelkiego rodzaju kół zainteresowań dla dzieci, młodzieży oraz dla dorosłych, kursy gotowania, nauka obsługi komputera, wyjazdy studyjne; punkt doradztwa prawnego dla mieszkańców Gminy Daszyna. **Gmina Gmina Grabów**

W dniu 20 sierpnia 2015 r. w Urzędzie Gminy Grabów odbyły się konsultacje społeczne dotyczące LSR dla LGD. W spotkaniu udział wzięli sołtysi, prezesi Ochotniczych Straży Pożarnych, prezesi oraz członkowie stowarzyszeń oraz przedsiębiorcy z terenu gminy Grabów. Na zaproszenie Wójta Gminy na spotkaniu także pojawiła się Pani Agnieszka Gajewska z Powiatowego Urzędu Pracy (przedstawiono raport dotyczący struktury bezrobocia na terenie gminy z pierwszych dwóch kwartałów 2015). Opracowano analizę SWOT gminy, której wyniki uwzględniono w LSR.

Na spotkaniu ustalono główne kierunki działania LGD. Do najważniejszych należą: zmniejszenie liczby osób bezrobotnych poprzez dotacje na otworzenie własnej działalności oraz na finansowanie kursów i szkoleń, promocja gminy Grabów w celu pozyskiwania inwestorów oraz odbiorców płodów rolnych, rozbudowa bazy sportowo – turystycznej; działania zmierzające do integracji międzypokoleniowej mieszkańców gminy. Mieszkańcom Gminy rozdano fiszki projektowe wraz z informacją o ich wypełnieniu. Ustalono również, że przez okres miesiąca od spotkania przedstawiciele społeczności będą informować mieszkańców o możliwości realizacji zadań dla danych grup.

Gmina Miasto Łęczyca

Pierwsze spotkanie, które było zaplanowane na dzień 21.08.2015 r. nie odbyło się. Powodem takiej sytuacji (pomimo podania ogłoszenia o spotkaniu do wiadomości publicznej) był brak zainteresowania lokalnej społeczności. Pan Burmistrz podziękował nielicznym przybyłym osobom za obecność i zaprosił ich na kolejne spotkanie. Na spotkaniu pojawiło się 3 zainteresowanych. Drugie spotkanie odbyło się 25.09.2015 r. W spotkaniu udział wzięli m. in. przedstawiciele łęczyckich szkół i przedszkoli, przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na terenie miasta Łęczyca, prezesi spółdzielni mieszkaniowych, klubów sportowych, dyrektorzy oraz kierownicy jednostek organizacyjnych, duchowieństwo, radni Rady Miasta oraz mieszkańcy. Podczas spotkania omówiono historię utworzenia LGD, cele działania LEADER, cele LGD, analizę SWOT (Gminy Miasta Łęczyca) oraz analizę SWOT LGD. Po prezentacji głos zabrali również przybyli goście. Na spotkaniu zostały rozdane fiszki projektowe, które mają uwzględniać kierunki działania LGD „Ziemia Łęczycka”. Na drugie spotkanie przybyło 24 zainteresowanych. Dyskusje na każdym ze spotkań były bardzo owocne, uczestniczyły w nich bowiem w większości osoby mające pomysły na działalność zainteresowane konkretnymi rozwiązaniami.

W każdym spotkaniu uczestniczyli mieszkańcy, którzy określali obszary problematyczne oraz wskazywali propozycje rozwiązań (w tym osoby z grup defaworyzowanych), a co za tym idzie kierunków działania LGD. W ramach spotkań wyłoniono liderów społeczności lokalnych sektora społecznego Andrzej Krzyżaniak (Ochotnicza Straż Pożarna w Jankowie) i gospodarczego Mirosław Ryśkiewicz (przedsiębiorca), których dodatkowym zadaniem było przeprowadzenie badania własnego polegającego na obserwacji i ocenie rzeczywistych efektów współpracy lokalnej (monitoring obecności przedstawicieli sektorów, ocena efektywności spotkań). Wynikiem powyższego było złożenie raportu ustnego i przedstawienia wniosków Zarządowi LGD (brak wśród mieszkańców znajomości pojęć Leader, LGD, LSR, okazjonalnie niska frekwencja na spotkaniach, brak doświadczenia w spotkaniach publicznych, brak umiejętności miękkich, powolny proces angażowania się w dyskusję, itp.). Wnioski uwzględniono w procesie planowania i wyboru narzędzi komunikacji. Dodatkowo w wyniku spotkań publicznych i dyskusji liderzy wskazali niezależnie obszary problemowe w regionie LGD:

▪ GOSPODARCZE:

- firmy nie rozwijają się
- przedsiębiorcy nie dysponują środkami na inwestycje
- procedury pozyskiwania środków zewnętrznych są na wyczerpaniu albo się skończyły
- bardzo skomplikowana procedura ubiegania się o środki zewnętrzne, w tym fundusze UE (warunki dofinansowania inwestycji są zbyt restrykcyjne np. zbyt wysoki wkład własny – 30%, 40%)
- wysokie koszty utrzymania pracowników (zawieranie umów cywilno-prawnych „śmieciowych”, szerzenie się szarej strefy na rynku pracy)
- brak warunków do tworzenia nowych firm oraz do rozwoju istniejących przedsiębiorstw ○ brak wykwalifikowanych pracowników

▪ SPOŁECZNE:

- utrudniony powrót kobiet po urodzeniu dziecka na rynek pracy ○ bezrobocie wśród osób 50+
- brak kwalifikacji osób 50+ w zakresie wiedzy i umiejętności w obsłudze sprzętów i urządzeń (nowe technologie)
- brak oferty kulturalno – rekreacyjnej dla seniorów (w zakresie aktywizacji społecznej, form spędzania wolnego czasu)
- brak wydarzeń i inicjatyw kulturalnych
- brak infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej, kulturowej (szczególnie dotknięte tereny wiejskie)
- emigracja zarobkowa ludzi młodych z obszarów

3. e-Konsultacje społeczne

Bardzo efektywna forma komunikacji ze względu na szeroki zasięg dostępu do potencjalnych konsultantów w obszarze LGD. Dokument podlegający ocenie publikowany jest na stronie internetowej LGD, wraz z ankietą/formularzem/kwestionariuszem oceny omawianego dokumentu (pytania zamknięte i otwarte). Po wypełnieniu zainteresowany wysyła ankietę na e-mail Biura LGD, lub inny wyznaczony dla osoby prowadzącej monitoring i ewaluację w ramach funkcjonowania LGD. Do e-konsultacji poddano opracowany przez Zarząd Plan komunikacji (1 osoba – pozytywna ocena, wybrane uwagi dodatkowe w pytaniach otwartych uwzględniono w opracowywanej LSR), oraz cele i wskaźniki (0 osób). Do dnia 17.12.2015 r. nie wpłynęły ankiety dotyczące oceny celów i wskaźników. Dlatego już na tym etapie wprowadzone zostanie zalecenie Zarządu do treści komunikatów na stronie www: wskazać informację, aby osoby oceniające dokumenty opublikowane na stronie LGD, zawsze wysyłały odpowiedź w postaci np. wypełnionej ankiety, nawet gdy nie mają uwag. Pozytywna ocena też jest potwierdzeniem i wynikiem monitoringu i ewaluacji podejmowanych przedsięwzięć (forma ukrytej edukacji). W dniu 18.12.2015 r. podczas dni otwartych i konsultacji LSR otrzymano pozytywną informację zwrotną w kwestii celów i wskaźników.

4. Kwestionariusze - Ankiety

Kolejną formą włączenia społeczności z obszaru działania LGD do współpracy oraz konsultacji przy tworzeniu Lokalnej Strategii Działania było umieszczenie opracowanych ankiet na stronie LGD oraz na stronach Gmin. Każdy zainteresowany wypełniając anonimowe ankiety brał czynny udział w tworzeniu LSR. Wypełniając ankiety mieszkańcy ustalają priorytety ważne dla regionu, gmin oraz miasta. Pytania ankietowe były formułowane głównie w formie wypunktowanego spisu zagadnień (problemów). Ankiety można było wypełniać i przysyłać drogą elektroniczną lub w wersji papierowej, które trafiały bezpośrednio do Biura LGD. Wyniki uwzględniono w LSR.

Ankiety dotyczyły 3 obszarów:

- analizy SWOT na obszarze działania LGD - na pytania ankietowe odpowiedzi udzieliły 72 osoby;
- określenia celów i wskaźników przedsięwzięć na obszarze działania LGD - na pytania ankietowe odpowiedzi udzieliły 53 osoby;
- określenia procedur wyboru i oceny operacji realizowanych na obszarze działania LGD - na pytania ankietowe odpowiedzi udzieliło 49 osób.

Rozdział III Diagnoza - opis obszaru i ludności

Gminy należące do Powiatu Łęczyckiego (Daszyna, Grabów, Łęczyca, Miasto Łęczyca) znajdują się w obszarze spójnym terytorialnie, ale również kulturowo, przyrodniczo, gospodarczo, społecznie (częściowy opis w rozdziale I Charakterystyka LGD). Problemy i potrzeby lokalne są jednakowe dla wszystkich gmin. Przeprowadzone konsultacje społeczne nakierowały na obszary problematyczne i na idące za tym potrzeby rozwojowe regionu. Wyniki diagnozy potwierdzają omawiane z przedstawicielami 3 sektorów i mieszkańcami słabe strony regionu. Grupami szczególnie istotnymi z punktu widzenia realizacji LSR oraz kluczowych kwestii problemowych i obszarów interwencji są: przedsiębiorcy, rolnicy, osoby z grupy defaworyzowanej (osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niepełnosprawnościami, osoby o niskich kwalifikacjach, kobiety, osoby powyżej 50 roku życia), mieszkańcy wymienionego obszaru. Dokonano globalnej analizy obszaru LGD, a w LSR wskazano główne obszary interwencji, będące podstawą opracowania celów szczegółowych rozwoju LSR przewidzianych do objęcia wsparciem z programu:

- I. **Pierwszy obszar priorytetowy dotyczy lokalnego rozwoju innowacyjno-gospodarczego regionu.** Obserwacja rynku lokalnego wskazuje na niski poziom inwestycji i rozwoju przedsiębiorczości, niskie kwoty kapitału lub jego brak na działania innowacyjne i inwestycyjne w regionie, brak specjalizacji branż, brak wsparcia zewnętrznego dla branży rolniczej, mało rozpoznawalna marka regionu, bezrobocie, mały przyrost nowo otwieranych działalności gospodarczych, brak inwestycji w technologie proekologiczne, brak świadomości proekologicznej, migracje wykształconych specjalistów, brak kadry pracowniczej o pożądanych kwalifikacjach. Brak wiedzy i umiejętności pozwalającej prowadzenie własnej działalności gospodarczej, również w zakresie nowoczesnego, ekologicznego rolnictwa, ale i w zakresie branż pozarolniczych. Niska konkurencyjność gospodarcza spowodowana brakiem działań modernizacyjnych w przedsiębiorstwach umożliwiającą wprowadzenie na rynek nowych lub ulepszonych produktów/usług.
- II. **Drugim obszarem priorytetowym jest podnoszenie standardu życia mieszkańców w oparciu o zrównoważony rozwój.** Mieszkańcy uczestniczący w konsultacjach zgodnie uznali, że położenie obszaru LGD i jego atrakcyjne walory turystyczne, które są pochodną dużej wartości środowiska i krajobrazu stwarzają warunki dla rozwoju turystyki pobytowej i weekendowej. Standard infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej, a także estetyka przestrzeni publicznej jest zróżnicowana, wymaga jednak dofinansowania i promocji. Szczególnym utrudnieniem jest należenie do Obszaru Natura 2000 i wynikające stąd ograniczenia inwestycyjne, wynikające również z braku wiedzy i świadomości ekologicznej w obszarze możliwości wykorzystania zasobów środowiska naturalnego.
- III. **Trzecim obszarem priorytetowym jest wzmocnienie kapitału ludzkiego oraz rozwój inicjatyw lokalnych.** Konsultacje społeczne wskazały problem słabego dostępu mieszkańców do kultury, sportu, rekreacji (brak lub zły stan techniczny obiektów kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych), oferta spędzania wolnego czasu jest ograniczona i często mało atrakcyjna szczególnie dla dzieci, młodzieży, ale i osób 50+. Inną przyczyną jest brak integracji i komunikowania się mieszkańców (międzypokoleniowo). Wielu mieszkańców prowadzi bardzo hermetyczny styl życia praca – dom – najbliższa rodzina i nie wyjawia chęci poznania środowiska pracy społecznej w różnych organizacjach, spotkaniach, imprezach organizowanych dla lokalnej społeczności. Problemem jest również rosnąca liczba osób korzystających z opieki społecznej i mała liczba całodobowych domów opieki społecznej, lokali socjalnych, ograniczony dostęp do wysokospecjalistycznych usług medycznych. Szeroko rozumiana potrzeba edukacji i aktywizacji społecznej.

Powyższe obszary priorytetowe mają swoje poparcie w danych statystycznych, raportach i analizach GUS, a także danych instytucji publicznych (np. PUP).

1. Ludność i sytuacja społeczna

Tabela nr 7 - Ludność w latach 2012 – 2014 (31 XII)

	2013	2014
Województwo łódzkie	2 513 093	2 491 311

Powiat Łęczycki	51 673	51 081
Gmina Miasto Łęczyca	14 786	14 660
Gmina Daszyna	3 993	3 992
Gmina Grabów	6 176	6 127
Gmina Łęczyca	8 530	8 546

Źródło: opracowanie własne LGD na podstawie danych GUS, BDL, UG w Łęczycy.

Powyższe dane oraz prognoza ludności w obszarze LGD wskazują na tendencję spadkową liczby ludności, co potwierdza raport GUS z 2015 r.:

Tabela nr 8 – Prognoza ludności według podregionów i powiatów (31 XII) w tysiącach

	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Powiat Łęczyca	51,1	49,6	48,0	46,3	44,5	42,5	40,6	38,6

Źródło: GUS, LUDNOŚĆ, RUCH NATURALNY I MIGRACJE W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W 2014 r.

Tabela nr 9 – Zakłady stacjonarne pomocy społecznej (31 XII) – powiat łęczycki

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Domy i zakłady	2	2	2	2	2	2	2
Miejsca	126	126	126	126	124	123	126
Mieszkańcy	124	126	126	125	122	123	126

Źródło: dokument GUS z 2015 informacje i opracowania statystyczne „LUDNOŚĆ, RUCH NATURALNY I MIGRACJE W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W 2014 r.”

W całym powiecie łęczycki do XII 2013 były 2 domy i zakłady, których miejsca pobytu wypełnione są przez mieszkańców wymagających pomocy społecznej w prawie 100% od 7 lat. Biorąc pod uwagę tendencję do starzenia się społeczeństwa problem opieki społecznej staje się kluczowym obszarem wsparcia grupy defaworyzowanej (osób wykluczonych społecznie, 50+).

Tabela nr 10 - Migracje wew. Ludności na pobyt stały według płci, podregionów i powiatów w 2014 r.

	napływ			Odływ			Saldo migracji		
	ogółem	do miast	na wieś	ogółem	do miast	na wieś	ogółem	do miast	na wieś
Powiat Łęczyca	383	119	264	516	164	352	-133	-45	-88

Źródło: GUS, LUDNOŚĆ, RUCH NATURALNY I MIGRACJE W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W 2014 r.

Ujemne saldo migracji wskazuje na negatywny trend w kierunku opuszczania terenu powiatu łęczyckiego m.in. z powodu mało atrakcyjnej oferty społeczno-gospodarczej, w tym zarobkowej.

Ilość osób w wieku produkcyjnym w 2014 r. nieznacznie zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 2013 r. Wpływ ma na to zmniejszająca się liczba ludności ogółem, oraz migracje osób (odpływ).

Tabela nr 11 - Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym według podregionów powiatów i gmin w 2013 r. (31 XII).

	ogółem	W wieku			Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	
Powita Łęczycki	51673	9018	31949	10706	62
Miasto Łęczyca	14786	2558	9053	3175	63
Daszyna	3993	685	2438	870	64
Grabów	6176	1041	3810	1325	62
Łęczyca	8530	1523	5330	1677	60

Źródło: Dane Urząd Statystyczny w Łodzi. Ludność, ruch naturalny i migracje w Wł w 2013 r.

Tabela nr 12 - Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym według podregionów powiatów i gmin w 2014 r. (31 XII).

	ogółem	W wieku			Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	
Powita Łęczycki	51323	8851	31655	10817	62
Miasto Łęczyca	14660	2526	8903	3231	65
Daszyna	3992	688	2433	871	64
Grabów	6127	1005	3775	1347	62
Łęczyca	8546	1512	5353	1681	60

Źródło: Dane Urząd Statystyczny w Łodzi. Ludność, ruch naturalny i migracje w Wł w 2014 r.

2. Rynek pracy

W powiecie łęczyckim na dzień 31 XII 2013 r. osób pracujących było 6940 (dane GUS), w tym Miasto Łęczyca 4130 osób (60%), Daszyna 194 osoby (2,8%), Grabów 294 osoby (4,2%), Łęczyca 1045 osób (15%). W skali powiatu 82% osób pracujących, to osoby z obszaru LGD.

Tabela nr 13 Korelacja bezrobotnych do osób w wieku produkcyjnym

Obszar	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Bezrobotni zarejestrowani w końcu miesiąca sprawozdawczego	Liczba bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym
Powiat Łęczyca	9018	3567	40%
Miasto Łęczyca	2558	1246	49%
Daszyna	685	360	53%
Grabów	1041	398	38%

Łęczyca	1523	504	33%
Obszar LGD	5807	2508	43%

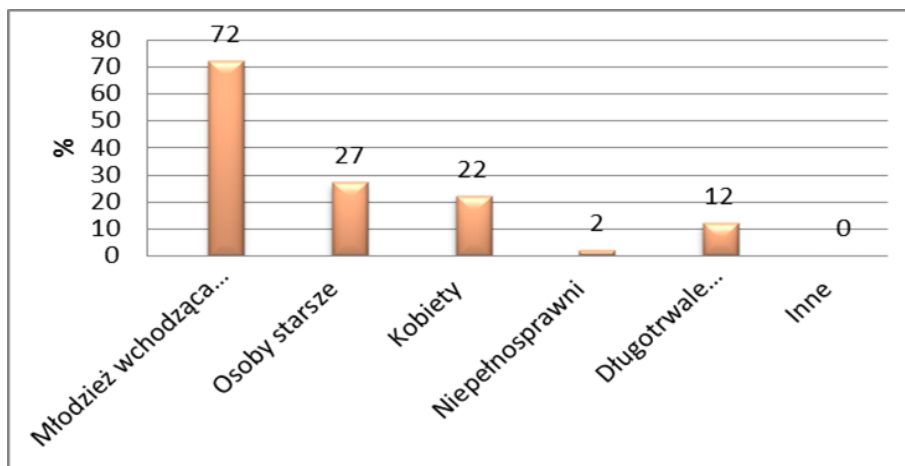
Źródło: opracowanie własne LGD na podstawie danych GUS na dzień 31.12.2013 r.

Scenariusz rozwoju do roku 2020 Powiat Łęczycki (zlecony przez Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi (maj 2010) wskazuje, iż stale pogarsza się sytuacja społeczno-ekonomiczna powiatu na tle województwa łódzkiego. Wskaźnik bezrobocia w perspektywie roku 2020 może osiągnąć poziom 137-153%. Zacytowana prognoza ma swoje odzwierciedlenie w danych na dzień 31.12.2013 r. W województwie łódzkim w końcu 2013 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano w dziesięciu powiatach, przy czym najwyższy – o 7,7% – zanotowano w powiecie łęczyckim. Wzrost wskaźnika stopy bezrobocia rejestrowanego w skali roku w powiecie łęczyckim nastąpił o 0,9 p.proc. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie łęczyckim w 2013 r. wyniosła 16,3%. Dane statystyczne potwierdzają wskazane w ramach konsultacji społecznych problemy związane z bezrobociem w obszarze LGD. Liczba bezrobotnych na 1 ofertę pracy w powiecie łęczyckim wynosiła 36 osób (Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2013 r. stan w dniu 31 XII – GUS). Na ogólną liczbę bezrobotnych zarejestrowanych w końcu miesiąca sprawozdawczego w powiecie łęczyckim wynoszącą 3567 przypada **2508** osób bezrobotnych z obszaru LGD (gmina Daszyna, Grabów, Łęczyca, Miasto Łęczyca) - źródło: INFORMACJA o bezrobociu w przekroju miast i gmin z terenu objętego zasięgiem działania POWIATOWEGO URZĘDU PRACY w Łęczycy (31 XII 2013 r.) Sporządził: Przemysław Libera. Stanowi to ok 70% bezrobotnych zarejestrowanych w regionie powiatu i ok 7,5% osób z obszaru LGD. Osobami bezrobotnymi w szczególnej sytuacji na rynku pracy zawierające się w grupie defaworyzowanej z obszaru LGD są:

Tabela nr 14 – Udział osób defaworyzowanych w strukturze bezrobocia

I.p	Osoby w szczególnej sytuacji	Liczba osób	% Kobiety	% osób bezrobotnych z obszaru LGD	% osób bezrobotnych w skali powiatu łęczyckiego
1	długotrwale bezrobotne	1542	51	61	63
2	bez doświadczenia zawodowego	857	59	34	70
3	Bez kwalifikacji	763	55	30	74
4	50+	577	42	23	72
5	Do 25 r. ż.	570	55	23	66
6	samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18-tego roku życia	246	81	9,8	82
7	niepełnosprawni	115	45	5	85

Źródło: opracowanie własne LGD na podstawie danych GUS na dzień 31.12.2013 r. Wykres nr 1

Źródło: Analiza ankiety przeprowadzonej wśród Społeczności lokalnej na obszarze LGD.

Osoby, które ukończyły szkołę wyższą do 27 r.ż są w mniejszości zaledwie 8 osób (0,3%). Może to również oznaczać, że pozostałe osoby z wyższym wykształceniem emigrowały za pracą do większych aglomeracji lub zagranicę, na co zwracano uwagę podczas spotkań publicznych i konsultacji z mieszkańcami. Powyższa tabela wskazuje, że w skali powiatu łęczyckiego obszar LGD (gmina Daszyna, Grabów, Łęczyca, Miasto Łęczyca) znajduje się w bardzo trudnej sytuacji, gdyż osoby z tego regionu stanowią ponad 60% osób bezrobotnych w omawianym powiecie.

Analiza powyższych danych ma przełożenie na analizę SWOT i założenia realizacji celów w obszarze przedsiębiorczości regionu i podnoszenia poziomu kompetencji zawodowych mieszkańców LGD.

W latach 2010 – 2014 Powiatowy Urząd Pracy w Łęczycy przyjął 4804 ofert pracy. Do najczęściej wskazywanych przez pracodawców zawodów i stanowisk, na jakie było składane zapotrzebowanie należą: sprzedawca, sprzątaczką, wulkanizator, agent ubezpieczeniowy, archiwista, aspirant pracy socjalnej, asystent nauczyciela przedszkola, bibliotekarz, barman, betoniarz, blacharz, brukarz, bieliźniana, cieśla, dekarz, cukiernik, doradca klienta, dozorca, elektromechanik, elektryk, fryzjer, kosmetyczka, informatyk, kelner, kierowca kat. B, C+E, kierowca autobusu, magazynier, kucharz, księgową, lakiernik, mechanik, pracownik fizyczny, operator maszyn do obróbki blach, opiekun, piekarz, pomoc kuchenna, portier, szwaczka, pracownik budowlany, pracownik produkcyjny, prasowacz, spawacz.

3. Wykształcenie i kwalifikacje zawodowe

Pracodawcy współpracujący z Powiatowym Urzędem Pracy w Łęczycy preferują od kandydatów na zgłaszane miejsca pracy, głównie wykształcenie średnie ogólnokształcące, zasadnicze zawodowe, wyższe, policealne oraz średnie zawodowe. Niewielkie szanse na wpisanie się w wymagania pracodawców posiadają osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. Niezbyt duża liczba pracodawców oczekuje od kandydatów znajomości języków obcych. Najczęściej wymagana jest znajomość języka angielskiego i niemieckiego jak również języka rosyjskiego. Większość pracodawców wymaga również umiejętności obsługi komputera oraz określonych programów komputerowych. Ważnym atutem wśród kandydatów jest posiadanie prawa jazdy, mile widziane jest również doświadczenie zawodowe. Diagnozuje się niskie wykształcenie w obszarze ekologii, możliwości pozyskiwania dotacji, itp. Niski poziom wiedzy na temat prowadzonej działalności. (PUP w Łęczycy pismo CAZ.501.152015.KK – analiza obszaru powiatu łęczyckiego).

4. Infrastruktura rekreacyjno-sportowa, turystyczna i kulturowa

Tabela nr 15 – Imprezy organizowane przez domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice

	2007	2009	2011	2012	2013
Miasto Łęczyca	43	69	49	77	57
Daszyna	-	-	-	-	-
Grabów	4	-	8	8	8

Łęczyca	-	-	-	-	-
---------	---	---	---	---	---

Źródło: dokument GUS z 2015 informacje i opracowania statystyczne „LUDNOŚĆ, RUCH NATURALNY I MIGRACJE W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W 2014 r.”

W 2013 r. na 1 mieszkańca miast w województwie łódzkim przypadało 20,1 m² parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej, podczas gdy 7 lat wcześniej 21,3 m². Największy obszar parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej przypadał na 1 mieszkańca miast w powiatach: rawskim (50,8 m²), poddębickim (42,6 m²) oraz **łęczyckim (32,5 m²)**.

Miasto Łęczyca jest pionierem pod względem wykorzystania zasobów kulturalno-turystycznych obszaru LGD, którego największym walorem jest bogata, wielowiekowa tradycja sięgająca czasów średniowiecznych oraz pozostałe z tamtego okresu zabytkowe budowle z romańską kolegiatą w Tumie. Atrakcjami turystyczne są m.in.: Zamek Królewski, Baszta i mury obronne miasta, Kościół farny p.w. św. Andrzeja Apostoła, Dawny klasztor oo. Dominikanów - byłe więzienie, Kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP i klasztor O.O. Bernardynów, Klasztor SS Urszulanek, Ratusz (rynek), Dawny Szpital, Mała Synagoga - Mykwa, Cmentarz rzymskokatolicki, Cmentarz ewangelicko-augsburski, Błonie - kościół p.w. Najświętszego Serca Jezusowego, Pomniki (Pomnik Niepodległości; Pomnik Bohaterów Bitwy nad Bzurą), Kolegiata w Tumie (położona poza granicami miasta).

Formy działalności - Imprezy kulturalne: Pokaz Potraw Regionalnych (Dom Kultury); Przegląd Gimnazjalnych Teatryków Językowych (Dom Kultury); Miting Jerzego Ponomarenko i Radosława Majewskiego (Klub MKLA); Majówka dla Zdrowia (Młodzieżowi Liderzy Zdrowia); Wybory Małej Miss (Dom Kultury); Dzień Dziecka (Urząd Miasta, Starostwo Powiatowe, Dom Kultury); Spotkania z modą, Konkurs o złoty guzik Boruty (Muzeum, Dom Kultury); Turniej Rycerski (Urząd Miasta, Bractwo Rycerskie, Starostwo Powiatowe); Łęczyca w barwach jesieni (Dom Kultury); Obchody Bitwy nad Bzurą połączone z inscenizacją (Urząd Miasta, Muzeum); Konfrontacje Artystyczne Szkół (Dom Kultury); Wystawy i warsztaty teatralne i plastyczne (Dom Kultury, Muzeum); Koncerty muzyki dawnej.

W Mieście aktywnie działa Lokalna Organizacja Turystyczna „Centralny ŁUK Turystyczny” (członkami są m.in.: Miasto Łęczyca, Miasto i Gmina Uniejów, Gmina Grabów, Powiat Łęczycki, Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Ziemi Łęczyckiej, Muzeum w Łęczycy, Oberża NA PROGU TUMU w Tumie, Hotel Uniejów ecoActive&Spa) oraz Oddział PTTK „Ziemi Łęczyckiej”, które promują atrakcje turystyczne regionu. Wśród atrakcji turystycznych sprzyjających aktywności fizycznej znajdują się m.in. szlaki opracowane przez Centralny ŁUK Turystyczny – projekt, którego głównym celem jest popularyzacja rekreacyjnego potencjału Miasta Łęczyca, a także Uniejowa i Kłodawy. ŁUK opracował propozycje pięciu kilkunastokilometrowych tras obejmujących najciekawsze punkty w okolicach wymienionych miejscowości. W skład jego wchodzi:

Szlak historyczny, sakralny, patriotyczny, przyrodniczy, techniczny.

Oprócz w/w szlaków tematycznych przez Łęczycę przebiega również kilka krajowych i lokalnych szlaków rowerowych: Czarny szlak rowerowy – W Krainie Diabła Boruty; Zielony rowerowy Szlak Cebulowy; Czerwony szlak tranzytowy – Łódzka Magistra Rowerowa.

Miasto Łęczyca ma w dyspozycji: muzeum, kino, kort tenisowy, kluby sportowe, sale sportowe.

Gmina Grabów nie posiada zbyt wielu terenów o wysokich walorach środowiskowych z racji jej rolniczego charakteru. Ogranicza to znacznie rozwój turystyki wypoczynkowej i krajoobrazowej. Jednakże właściwe zagospodarowanie doliny Neru, która jest obszarem unikalnym pod względem przyrodniczym, a także rozwój bazy może znacznie polepszyć atrakcyjność turystyczną gminy.

Atrakcje turystyczne: m.in. Klasycystyczny kościół św. Stanisława Męczennika Biskupa z 1838 r.; Klasycystyczny grobowiec fundatora kościoła, Feliksa Kretkowskiego znajdujący się na cmentarzu przykościelnym; Ruiny zamku w Besiekierach z początku XV w.; Zespół dworski z II poł. XIX w. wraz z parkiem o pow. 4,2 ha; Cmentarzysko Ciepłalne; Zespół dworski z parkiem z XIX w.; Drewniany kościół z I poł. XVIII w. p. w. św. Stanisława Biskupa; Zespół dworski z parkiem z XIX w.; Kościół Mariawitów z 1908

r. Pozostałości po posiadłościach ziemskich, założenia pałacowo-parkowe i dworsko-parkowe (XIX w.), które podlegają ochronie w granicach założeń, we 7 wsiach: Jastrzębia, Kotków, Filipów, Piaski, Sławęcín, Smolice, Srebrna. Cmentarze parafialne czynne wraz z obiektami wyposażenia podlegające ochronie we wsiach: Pieczew, Stara Sobótka, Nowa Sobótka. Cmentarze wyznaniowe głównie z XIX w. (ewangelickie i żydowski)

nieczynne podlegające ochronie we wsiach: Grabów, Janów, Kępina, Kobyle, Ksawerów, Leszno, Osiny, Polarny, Rochów, Wygorzele. Zabytki archeologiczne objęte strefą „W” we wsiach: Byszew - grodzisko kultury łużyckiej; Golaj (lokalna nazwa Goraj) - opuszczone miasto (początki późnego średniowiecza). Zabytki archeologiczne objęte strefą „OW” we wsiach: Goraj (lokalna nazwa Nagórki) - cmentarzysko ciepłopalne kultury łużyckiej; Ruiny zamku w Besiekierach (XVI/XVII w.). Największą wartość architektoniczną, estetyczną i historyczną opisywanej części wsi posiadają obiekty: trójkątny rynek z wybiegającymi zeń 3 ulicami (forma właściwa tylko w Polsce), co było charakterystyczne dla osad wcześniejszych niż w XII wiek; kościół parafialny z dziedzińcem (1838 r.); synagoga (poł. XIX w.); cmentarz wyznaniowy rzymsko-katolicki czynny (I poł. XIX w.), park dworski (XIX w.). Bogactwo zabytków stanowi duży atut Gminy i powinno zostać wykorzystane w promowaniu turystyki na jej terenie. Rozwój tej sfery może być szczególnie istotny ze względu na to, że prowadzenie bazy gastronomicznej i noclegowej (zwłaszcza w formie gospodarstw agroturystycznych) może stać się zajęciem alternatywnym dla mieszkańców Gminy oraz zmniejszyć dominację rolnictwa na jej obszarze. Takie działanie sprawi, że turystyka będzie czynnikiem ożywiającym ogólny rozwój społeczno-gospodarczy Gminy.

Gmina Łęczyca – atrakcje turystyczne: Dwór murowany z I ćw. XX w., park dworski z 1923 r.; Kościół par. p. w. Najświętszego Serca Jezusowego, zbudowany w latach 1913-1926 w stylu barokowym; Kościół par. p. w. św. Marii Magdaleny, drewniany z 1784 r.; Wiąz szypułkowy rosnący na cmentarzu przykościelnym; Dwór z pocz. XX w. oraz park dworski krajobrazowy z poł. XIX w.; Dwór z poł. XIX w. wraz z parkiem krajobrazowym; Kościół par. p. w. św. Marcina zbudowany w latach 1922-1930; Młyn motorowy, murowany w latach 20-tych XX wieku; Kościół par. p. w. św. Bartłomieja, drewniany, z 1711 r., rozbudowany w cegle w 1881 r.; Kościół cmentarny p. w. św. Rocha, drewniany z początek XIX w.; Lipa drobnolistna na cmentarzu przykościelnym; Dwór klasycystyczny z I poł. XIX w.; Wiatrak koźlak, drewniany, ok. 1820 r.; Aleja lipowa – 172 drzewa rosną przy drodze dochodzącej do drogi krajowej.

Gmina Daszyna – atrakcje turystyczne: Dwór drewniany z początku XIX w. wraz z otaczającym parkiem Krajobrazowym; Kościół par. p. w. św. Jana Chrzciciela, klasycystyczny z 1830 r.; Dzwonnica klasycystyczna kościoła parafialnego; Dwór klasycystyczny z 1864 r.; Kaplica p. w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, drewniana z ok.1841 r., dzwonnica drewniana; Dwór murowany (I. 20-te XX wieku) wraz z parkiem krajobrazowym z I poł. XIX w. przekształcony w I poł. XX w.; Park dworski z poł. XIX w.; Zespół dworski, dwór mur. - I. 20-te XX w., park - początek XX w.; Zespół dworski - dwór mur. i park krajobrazowy z XIX/XX w. Na obszarze LGD funkcjonują gospodarstwa agroturystyczne, m.in. Gospodarstwo Agroturystyczne Błonie, Wiejska Kraina Boruty, Arkona, Pod Akacjami, ZITAR, Oberża Na Progu Tumu, Stajnia Karkosy.

5. Gospodarka

W 2013 r. najwięcej nowych podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. ludności zarejestrowano w stolicy województwa (114 jednostek). Najniższe wartości wskaźnika wystąpiły w powiatach: skierniewickim (43), **łęczyckim (55)**, pajęczańskim (57) oraz piotrkowskim (59).

Wykres nr 2

Tabela nr 16 – Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2013 r (31 XII)

	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny	Osoby i jednostki niemające prawa	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
				prawnie organizacyjne i osobowości prawnej	
Powiat Łęczycki	3248	190	3058	833	2415
Miasto Łęczyca	1405	106	1299	425	980
Daszyna	244	7	237	48	196
Grabów	288	11	277	68	220
Łęczyca	437	8	429	64	373
Obszar LGD	2374	132	2242	605	1769
% udział obszaru LGD w powiecie łęczyckim	73%	69%	73%	73%	73%

Źródło: GUS, Finanse, podmioty gospodarcze - dane powiatowe 2014.

Tabela nr 17 - Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według wybranych sekcji w 2013 r (31 XII)

	Ogółem	rolnictwo	przemysł	budownictwo	Handel, naprawa pojazdów samochodowych	Transport i gosp. magazynowa	Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	Obsługa rynku nieruchomości
Powiat Łęczycki	3248	195	244	284	1037	291	70	84	126
Miasto Łęczyca	1405	10	96	110	406	124	39	44	115
Daszyna	244	30	22	18	89	26	5	2	3
Grabów	288	24	23	21	104	25	2	11	2
Łęczyca	437	40	35	50	144	51	9	11	1
Obszar LGD	2374	104	176	199	743	226	55	68	121
% udział obszaru LGD w powiecie łęczyckim	73%	53%	72%	70%	72%	78%	79%	81%	96%

Źródło: GUS, Finanse, podmioty gospodarcze - dane powiatowe 2013.

Powierzchnia obszaru LGD stanowi 51,3% powiatu łęczyckiego. Oznacza to, że powyższe dane wskazują tożsamość gospodarczą regionu. Zaznaczyć należy, że w przypadku podmiotów gospodarczych: przemysł, budownictwo, transport i gosp. magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości, pomimo wysokiego udziału procentowego w rynku powiatu łęczyckiego jest ona nierównomierna między poszczególnymi 4 gminami obszaru LGD. Największa spójność

zachodzi w przypadku rolnictwa, handlu, naprawy pojazdów samochodowych. Pomimo spójności widać dysproporcję w ilości podmiotów gospodarczych w Mieście Łęczyca i pozostałych gminach.

Dominującymi branżami w powiecie łęczyckim w 2015 r. są handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych (sekcja G). Ten rodzaj działalności prowadzi 40,02% podmiotów w powiecie. Następnie blisko 13,4% firm działa w sekcji budownictwa (sekcja F), 10,7% powiatowych firm działa w branży przetwórstwa przemysłowego (sekcja C), zaś prawie 8,1% w transporcie i gospodarce magazynowej (sekcja H). Ponadto należy zauważyć, że 8,3% przedsiębiorstw zajmuje się działalnością obejmującą połączone sekcje S i T, zaś ponad 2,7% działa w obszarze działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M). Z kolei 2,4% jednostek gospodarczych działa w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (sekcja Q). W pozostałych sekcjach funkcjonuje nie więcej niż 3,0% podmiotów. Zestawienie zarejestrowanych podmiotów w podziale ze względu na obszar działalności przedstawiono w Tabeli.

Podział podmiotów gospodarczych w powiecie według sekcji PKD

Sekcja / Obszar działalności		Struktura podmiotów w powiecie	
		N	%
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	106	2,7%
B	Górnictwo i wydobywanie	1	0,02%
C	Przetwórstwo przemysłowe	420	10,7%
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3	0,08%
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	12	0,3%
F	Budownictwo	528	13,4%
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1582	40,2%
H	Transport i gospodarka magazynowa	320	8,1%
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	20	0,5%
J	Informacja i komunikacja	38	1,0%
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	69	1,7%
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	36	0,9%
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	105	2,7%
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	68	1,7%
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	36	0,9%
P	Edukacja	98	2,5%
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	93	2,4%
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	68	1,7%
S i T	Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	328	8,3%

U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	1	0,0%
Ogółem		3932	100,0%

6. Ochrona środowiska / ekologia

Wiodącą zasadą jest, zgodna z Konstytucją RP, **zasada zrównoważonego rozwoju**, traktująca równorzędnie racje społeczne, ekonomiczne i ekologiczne, wraz z zasadami:

- **przezorności** (podwojenia działań, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu),
- **integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** (traktowania celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi),
- **równego dostępu do środowiska przyrodniczego, ▪ uspołecznienia,**
- **„zanieczyszczający płaci”** (odpowiedzialność za skutki zanieczyszczenia ponosi użytkownik środowiska),
- **prewencji** (podejmowania działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięć), ▪ **stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),**
- **subsydiarności** (stopniowego przekazywania kompetencji i uprawnień na niższe szczeble zarządzania środowiskiem),
- **skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** (minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu).

Cele polityki ekologicznej państwa

CEL: ochrona przyrody i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody, w tym:

Zmniejszenie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności, odpadowości gospodarki i wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych:

- poprawa efektywności ekonomicznej procesów wytwórczych,
- zasady likwidacji zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń u źródła,
- zmniejszenie energochłonności zarówno w procesach wytwórczych, w sferze usług oraz konsumpcji,
- wzrost udziału w produkcji energii elektrycznej i ciepłej energii ze źródeł odnawialnych (energia wody i wiatru, energia geotermalna, energia słoneczna, energia z biomasy) oraz z odpadów.

CEL: Poprawa jakości środowiska i wzrost bezpieczeństwa ekologicznego, w tym:

Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem:

- poprawa stanu czystości powietrza,
- dotrzymanie norm emisyjnych wymaganych przez przepisy UE, ▪ konsekwentne przechodzenie na likwidację zanieczyszczeń „u źródła”.

Przeciwdziałanie zmianom klimatu:

- zapewnienie realizacji polityki ochrony klimatu na poziomie przedsiębiorstw.

Tabela nr 18 – Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza w 2013 r.

	Emisja zanieczyszczeń w t		Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	
	pyłowych	gazowych	pyłowe	gazowe
Powiat Łęczycki	6	32	-	-

Źródło: GUS - Środowisko, leśnictwo - dane powiatowe 2014.

Tabela nr 19 - Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej według wybranych kierunków inwestowania w 2013 r. (ceny bieżące)

	Ochrona środowiska				Gospodarka wodna	
	ogółem	W tym na			ogółem	W tym na ujęciu i doprowadzeniu wody
		Ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu	Gospodarkę ściekową i ochronę wód	Gospodarkę odpadami, ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb oraz ochronę wód podziemnych i powierzchniowych		
WŁ	1088119,0	167438,8	411409,0	149869,9	72183,3	39015,1
Powiat Łęczycki	5860,3	537,0	2888,4	54,2	1490,7	1461,7
% udział nakładów powiatu w, nakładach WŁ	0,54%	0,32%	0,70%	0,04%	2,06%	3,75%

Źródło: GUS - Środowisko, leśnictwo - dane powiatowe 2014.

Tabela nr 20 - Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej według źródeł finansowania w 2013 r. (ceny bieżące), w tys. zł – Powiat Łęczycki

	ogółem	W tym							
		Środki					Fundusze ekologiczne (pożyczki, kredyty i dotacje)	Kredyty i pożyczki krajowe, w tym bankowe	Inne środki w tym nakłady niefinansowe
		własne	Z budżetu		Z zagranicy				
			centralnego	wojewódzkiego					
Ochrona środowiska	5860,3	1592,6	244,4	-	2976,6	231,1	699,6	-	
Gospodarka wodna	1490,7	92,4	-	-	9,1	340,8	1048,4	-	

Źródło: GUS - Środowisko, leśnictwo - dane powiatowe 2014.

Powyższe dane wskazują na bardzo niski poziom nakładów na inwestycje w obszarze ochrony środowiska. Niski poziom wykorzystania środków ze względu na źródła finansowania może wynikać z braku wiedzy, świadomości ekologicznej, braku czytelnej informacji, co do możliwości finansowania ze środków zewnętrznych, braku umiejętności zawierania umów o w/w środki, itp.

Rozdział IV Analiza SWOT

Na podstawie spotkań zaplanowanych w Planie włączenia „wsparcia dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” oraz diagnozie obszaru przeprowadzonej przez LGD na etapie powoływania i formułowania celu działalności LGD, opracowano projekt analizy SWOT, który następnie poddano konsultacjom społecznym wśród przedstawicieli wszystkich sektorów (społeczny, publiczny, gospodarczy, mieszkańcy). Ponadto zdecydowano, iż opracowany materiał zostanie poddany ponownym konsultacjom, tak by mieszkańcy, którzy nie mogli uczestniczyć w spotkaniach, mogli odnieść się do wypracowanych propozycji. Dodatkowo w XII 2015 udostępniono ankietę na stronie internetowej LGD do konsultacji społecznych w celu przeprowadzenia analizy SWOT za pomocą Internetu. Wyniki wykorzystano do ogólnej diagnozy obszaru LGD. Na 27 278 osób pełnoletnich - mieszkańców LGD (źródło: BDL GUS z 31.12.2013r.) w badaniu ankietowym wzięło udział - 72 osoby. Wyniki badań uwzględniono przy opracowaniu analizy SWOT ze wskazaniem odniesienia do diagnozy.

Tabela nr 21

MOCNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
<ul style="list-style-type: none"> • Tereny z przeznaczeniem na inwestycje (I, II OP - 2, 4, 5, 6) • Tradycje i duże doświadczenie w branży rolnej, uprawa warzyw (I, II, III OP - 1, 2, 5, 6); • Możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego (I, II, III OP - 3, 5, 6) • Zaplecze dla rozwoju przedsiębiorczości 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski wskaźnik przedsiębiorczości (I, II, III OP - 1, 2, 3, 5, 6) • Trudności w pozyskiwaniu przez firmy kapitału na inwestycje (I OP - 2, 5, 6) • Niski poziom specjalizacji rolniczej (I OP - 5) • Ograniczony rynek zbytu na surowce (I OP - 5) • Wysokie koszty produkcji rolnej
<ul style="list-style-type: none"> (instytucje, banki, itp.) (I OP - 5) • Centralne położenie w pobliżu ważnych ośrodków miejskich i ciągów komunikacyjnych, bliskie położenie autostrad A1 i A2 (I OP - 5, 6) • Inwestycje w modernizację i rozbudowę infrastruktury (I, II, III OP - 1, 2, 4, 5, 6) • Dobry stan środowiska naturalnego (I, II OP - 4, 6) • Działalność Gminnych Ośrodków Kultury (II OP - 4) □ Działalność Ochotniczych Straży Pożarnych (II OP - 4) • Dobra organizacja systemu pomocy społecznej (II, III OP - 1, 4, 5) • Dostępność do ośrodków ochrony zdrowia (II, III OP - 1, 4, 5) • Lokalne tradycje (II, III OP - 1, 4, 5) • Dostępność szkół (II OP - 2, 3, 5) • Hale sportowe (II, III OP - 4) • Utalentowana sportowo młodzież (II, III OP - 4) • Położenie blisko Aglomeracji Łódzkiej 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak przemysłu przetwórczego (I OP - 5) • Brak organizacji wspierających rolników (I OP - 3, 5, 6) • Niewystarczająca promocja obszaru LGD (I, II, III OP - 2, 4, 5, 6) • Brak specjalistów – migrują do większych ośrodków (I, III OP - 1, 2, 3, 5) • Wysoki poziom bezrobocia (I, III OP - 1, 2, 3, 5) • Niedostatecznie rozwinięta baza sportowa i rekreacyjna (I, II, III OP - 2, 3, 4, 5) • Niski poziom wykorzystania OZE (I, II OP - 6) • Oferta edukacyjna niedopasowana do rynku pracy (I, II, III OP - 2, 3, 5) • Brak środków finansowych na działanie klubów sportowych (I, II, III OP - 4, 5) • Zdegradowane / niezagospodarowane tereny pokopalniane (II OP - 4) • Niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców (I, II, III OP - 3, 6) • Brak atrakcyjnych inicjatyw dla młodzieży (II, III OP - 4)

<p>(I OP – 5, 6)</p> <p>□ Brak przemysłu uciążliwego dla środowiska (I OP – 5, 6)</p> <p>□ Rosnąca w świadomości społeczeństwa potrzeba aktywnego stylu życia (II, III OP – 4)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Migracje osób młodych i wykształconych w poszukiwaniu lepszych warunków pracy i życia (duży stopień bezrobocia dla młodych) (I, II, III OP – 1, 2, 3, 4, 5, 6) • Niski stopień wykorzystania bazy kulturalnej (I, II, III OP – 4, 5) • Rosnąca liczba osób korzystających z opieki społecznej (II, III OP – 1) • Mała liczba całodobowych domów opieki społecznej, lokali socjalnych, ograniczony dostęp do wysokospecjalistycznych usług medycznych (II, III OP – 1) • Niskie zaangażowanie społeczeństwa w rozwój terenu (II, III OP – 4, 5, 6) • Ujemny przyrost naturalny (II, III OP – 1) • Obszar Natura 2000 i wynikające stąd ograniczenia inwestycyjne (II OP – 6) • Rozdrobnienie gospodarstw (I OP – 5) • Średni poziom wykształcenia społeczeństwa (I, II, III OP – 2, 3, 6) • Niewystarczające kwalifikacje rolników i przedsiębiorców w zakresie prowadzenia działalności pozarolniczej (I, II, III OP – 2, 3, 5) • Brak miejsc rekreacyjnych związanych z wodą (I, II OP – 4, 5, 6) • Zaniedbane remizy wiejskie (II OP – 4) • Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna (I, II OP – 4, 5, 6)
SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)

<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość wykorzystania wsparcia finansowanego UE przez firmy na inwestycje rozwojowe • Możliwość skorzystania z doradztwa, również rolniczego, gospodarczego • Dostęp do tanich i preferencyjnych kredytów rolniczych • Nowe technologie, wyższy poziom specjalizacji w rolnictwie • Rosnący popyt na dobra i usługi • Rosnący popyt na zdrową żywność • Możliwość wypromowania produktów lokalnych, związane ze wzrostem zainteresowania produktami regionalnymi • Korzystne położenie geograficzne • Działania wspierające rozwój przedsiębiorczości • Rozwój przetwórstwa owocowo-warzywnego • Możliwość wykorzystania wsparcia finansowego UE w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej • Dalszy rozwój infrastruktury sportowej • Inwestycje w odnawialne źródła energii • Modernizacja obiektów małej architektury • Spółdzielnie pracy • Modernizacja i doposażenie jednostek OSP • Doposażenie placów zabaw • Nawiązanie współpracy partnerskiej z innymi gminami i miastami • Budowa siłowni zewnętrznych • Budowa parku rozrywki • Doposażenie świetlic wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenia tempa rozwoju gospodarczego • Ograniczona wiedza na temat zewnętrznych środków pomocowych, skomplikowana procedura ubiegania się o środki z UE • Brak efektywnej polityki państwa wspierającej sektor małych i średnich przedsiębiorstw • Wysokie koszty i ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej, wysokie koszty stworzenia i utrzymania nowych miejsc pracy • Wysokie wymagania jakościowe narzucane przez unijne dyrektywy • Niestabilna polityka rolna • Wahające się ceny produktów rolnych • Konkurencja ze strony podmiotów działających poza granicami LGD „Ziemia Łęczycka” • Zjawisko migracji zarobkowej (odpływ ludzi młodych i wykształconych) • Wysokie koszty inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej • Duża konkurencja w aplikowaniu o środki pochodzące z UE (zewnętrzne środki pomocowe) • Nadzór archeologiczny, konserwatorski utrudniający inwestycje • Rosnące zagrożenie klęskami naturalnymi • Ograniczone środki budżetu na dofinansowanie placówek oświatowych i kulturalnych • Ograniczone środki finansowe na organizację imprez sportowych i kulturalnych • Brak programów pomocowych dla małych gospodarstw rolnych • Pogłębiające się bezrobocie
---	---

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet z konsultacji społecznych przeprowadzonych w dniach 01-08.12.2015 r.)

Obszar LGD to trzy gminy wiejskie Grabów, Daszyna i Łęczyca i jedna gmina miejska Miasto Łęczyca, które usytuowane są w centrum kraju, co stanowi dogodny położenie komunikacyjne na trasie Wschód – Zachód i Północ – Południe. Atuty wymienionych gmin to przede wszystkim korzystna lokalizacja w bliskim sąsiedztwie dużych aglomeracji, takich jak: Warszawa, Łódź, Poznań oraz dużych miast: Płock, Konin, Włocławek i położenie w pobliżu autostrad A1 i A2 oraz drogi krajowej nr 1, a także trasy kolejowej.

Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika:

- Jedną z głównych barier hamujących rozwój obszaru są bariery infrastrukturalne, finansowe, ograniczony rynek zbytu, niewystarczająca promocja regionu i jej produktów lokalnych, mała dostępność doradztwa i informacji. Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna na wsi stanowi jedną z najpoważniejszych barier rozwoju obszarów wiejskich, wpływając zarówno na jakość życia mieszkańców, jak również na możliwość inwestowania na tych obszarach.
- Rozdrobnienie agrarne powoduje małą dochodowość rolnictwa i bezrobocie wśród rolników. Przy takiej strukturze rolnej założyć należy, że większość rolników poszukuje i poszukiwać będzie dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu.

- Mieszkańcy zwracają też uwagę na brak możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu w miejscach swego zamieszkania. Wynika to ze słabo rozwiniętej infrastruktury sportu, rekreacji i kultury.
- Istotną szansą, którą należy wykorzystać przy formułowaniu strategii rozwoju jest wykorzystanie narastającej mody na zdrową żywność i możliwość jej produkcji oraz produkty regionalne.
- Bardzo ważną z punktu widzenia rozwoju regionu słabością podnoszoną przez mieszkańców jest brak zatrudnienia na obszarze LGD.
- Największym zagrożeniem rozwojowym dla obszaru LGD jest konieczność odchodzenia od tradycyjnego modelu rolnictwa. Może to rodzić napięcie społeczne i być źródłem konfliktów.
- Zagrożenia, które trzeba także brać pod uwagę to ograniczenie tempa rozwoju gospodarczego, pogłębiające się bezrobocie, brak programów pomocowych dla małych gospodarstw rolnych czy zjawisko migracji zarobkowej (odpływ ludzi młodych i wykształconych). Innymi zagrożeniami mogą być również wysokie koszty i ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej, wysokie koszty stworzenia i/lub utrzymania nowych miejsc pracy oraz konkurencja ze strony podmiotów działających poza granicami LGD.

Tabela nr 22 - Matryca logiczna

Zidentyfikowane problemy / wyzwania społecznoekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
Niski stopień konkurencyjności przedsiębiorstw. Duże bezrobocie. Niski wskaźnik nowych rozwiązań technologicznych. Słaby stan techniczny dostępnych środków produkcji w przedsiębiorstwach	1. Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw na obszarze LSR.	1.1 Wspieranie inwestycji modernizacyjnych i rozwojowych istniejących przedsiębiorstw	1.1.1. Bezpośrednie inwestycje w MŚP w celu utrzymania istniejących miejsc pracy i utworzenia nowych miejsc pracy.	Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	Liczba utworzonych miejsc pracy. Liczba utrzymanych miejsc pracy. Liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje.	Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym	Poprawa sytuacji w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej
Mała aktywność i przedsiębiorczość lokalnej społeczności Niekorzystna struktura osób bezrobotnych		1. 2. Rozwój gospodarczy obszaru w oparciu o przedsiębiorczość mieszkańców w tworzeniu nowych firm	1.2.1 Wsparcie inwestycji na "startup"	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	Liczba utworzonych miejsc pracy. Liczba utrzymanych miejsc pracy. Liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje.	Podmioty wpisane do Rejestru Regon	Podmioty wpisane do rejestru REGON i wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne LGD.

Zidentyfikowane problemy / wyzwania społecznoekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
Słabe wykorzystanie infrastruktury kulturalnej i sportowo – rekreacyjnej. Słaby stan techniczny wielu obiektów Słabe zagospodarowanie przestrzeni publicznej	2. Podniesienie standardu życia mieszkańców w oparciu o zrównoważony rozwój obszaru LSR	2.1 Przestrzeń publiczna sprzyjająca rozwojowi kapitału społecznego	2.1.1 Inwestycje w rozwój przestrzeni niekomercyjnych (rekreację, turystykę, kulturę)	Liczba przebudowanych, rozbudowanych, wyremontowanych, zmodernizowanych i nowo wybudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej Liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie kultury i dziedzictwa lokalnego	Liczba osób korzystających z rozwiniętych infrastruktur publicznych	Odsetek osób zadowolonych z poprawy życia	Wzrost integracji społecznej i aktywności w oparciu o przestrzeń publiczną kulturalną, rekreacyjną i turystyczną

Rozdział V Cele i wskaźniki

Założone wskaźniki i cele planowane do realizacji przez LGD „Ziemia Łęczycka” zostały przygotowane w oparciu o diagnozę obszaru LGD opartą m.in. o konsultacje społeczne wśród przedstawicieli 3 sektorów i mieszkańców oraz własną analizę, w tym SWOT sytuacji społeczno-gospodarczej pod względem problemów i potrzeb związanych z rozwojem regionalnym, grupami docelowymi, obszarami interwencji. Cele LSR korespondują z celami RLKS oraz PROW 2014-2020. Są realne do zrealizowania i odzwierciedlają zdefiniowane potrzeby mieszkańców obszaru LGD. Oceny stanu obecnego oraz ewentualnych prognoz dokonano na podstawie danych i raportów GUS, raportów instytucji publicznych (PUP), itp. Weryfikacja osiąganych wskaźników będzie prowadzona na podstawie działań obejmujących monitoring i ewaluację zgodnie z przyjętymi zasadami na podstawie dokumentacji (w tym formalnej) prowadzonej przez Biuro LGD.

Tabela nr 23

CEL OGÓLNY 1		Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw na obszarze LSR.				
1.1	CELE	Wspieranie inwestycji modernizacyjnych i rozwojowych istniejących przedsiębiorstw				
1.2	SZCZEGÓLNE	Rozwój gospodarczy obszaru w oparciu o przedsiębiorczość mieszkańców w tworzeniu nowych firm				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	jednostka miary	stan początkowy 2016 rok	plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru
W1	Podmioty wpisane do rejestru REGON		szt.	2384	2394	Dane statystyczne GUS
	Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym		%	9,3	9,2	Dane statystyczne GUS
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	jednostka miary	stan początkowy 2016 rok	plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru
w1.1	Liczba utworzonych miejsc pracy.		szt.	0	15	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
	Liczba utrzymanych miejsc pracy.		szt.	0	15	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
	Liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje.		szt.	0	5	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
w1.2	Liczba utworzonych miejsc pracy.		szt.	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD

		Liczba utrzymanych miejsc pracy.		szt.	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
		Liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje.		szt.	0	3	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, funkcjonowanie itp.)	Wskaźniki produktu				Źródło danych / sposób pomiaru
				nazwa	Jednostka miary	wartość		
						Stan początko wy 2016 rok	końcowa 2023 rok	
1.1.1	Bezpośrednie inwestycje w MŚP w celu utrzymania istniejących miejsc pracy i utworzenia nowych miejsc pracy.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną	konkurs 1 550 000 zł	Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	szt.	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD

1.2.1	Wsparcie inwestycji na "startup"	Osoby fizyczne	konkurs 700 000 zł	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
Suma PLN			2 250 000 zł					

CEL OGÓLNY 2		Podniesienie standardu życia mieszkańców w oparciu o zrównoważony rozwój obszaru LSR						
2.1	CELE SZCZEGÓLNE	Przestrzeń publiczna sprzyjająca rozwojowi kapitału społecznego						
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	stan początkowy 2016 rok	plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru		
W2	Odsetek osób zadowolonych z poprawy życia		%	0	55%	Dane statystyczne z ankiet		
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	stan początkowy 2016 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych / sposób pomiaru		
w2.1	Liczba wybudowanych, przebudowanych, wyremontowanych i doposażonych obiektów.		szt.	0	15	Dane LGD, listy wniosków		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantów, funkcjonowanie itp.)	Wskaźniki produktu				
				nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych / sposób pomiaru
						początkowa 2016 rok	końcowa 2023 rok	

2.1.1	Inwestycje w rozwój przestrzeni niekomercyjnych (rekreacja, turystyka, kultura).	Osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, gmina, powiat	Konkurs 1 600 000 Projekt grantowy 200 000	Liczba przebudowanych, rozbudowanych, wyremontowanych, zmodernizowanych i nowo wybudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	0	9	Sprawozdania beneficjentów
				Liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie kultury i dziedzictwa lokalnego	szt.	0	6	Sprawozdania beneficjentów
Suma PLN			1800 000 zł					

Źródło: Opracowanie własne LGD na podstawie wzoru tabeli opublikowanej w „Poradniku dla LGD w zakresie opracowania LSR na lata 2014-2020” wydanie III (str. 44)

Rozdział VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

Procedury stosowanych przez organy statutowe LGD uczestniczące w procesie podejmowania decyzji o wyborze grantów i operacji zostały przygotowane przez zespół, a następnie przedstawione do konsultacji społecznej. W skład zespołu wchodziły osoby, które reprezentują trzy sektory: publiczny, społeczny i gospodarczy. Tak przygotowane procedury zostały przyjęte przez Zarząd Stowarzyszenia.

Opracowując regulaminy i procedury stosowane przez LGD przyjęto zasadę, że niezależnie od nich, obowiązują przepisy prawa unijnego i krajowego, w których niejednokrotnie określono terminy, schemat i sposób postępowania w trakcie prowadzonych konkursów. Stąd wewnętrzne przepisy stowarzyszenia odnoszą się bezpośrednio w kwestii np. stosowanych terminów do obowiązujących przepisów prawa w tym wytycznych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Treść informacji dotyczących niniejszego rozdziału odnoszą się do treści zapisów Załączników nr 9, 10, 11, 12, 14, Wniosku o Wybór LSR i stanowią będą załączniki do umowy ramowej.

Sposób postępowania zarówno w przypadku konkursów grantowych, jak i wyboru operacji jest podobny. Różnice wynikają z obowiązujących przepisów prawa. Procedury konkursowe rozpoczynają się od podjęcia przez zarząd stosownych uchwał, w których określany jest nabór na konkurs zawierający takie elementy jak m.in.: termin, zakres, kwotę dostępnych środków. Przez cały czas w wyznaczonym i opublikowanym czasie godzin i dni tygodnia pracownicy stowarzyszenia prowadzą nieodpłatne usługi doradcze i szkoleniowe dla potencjalnych wnioskodawców. Ocena wniosków przeprowadzana jest przez Radę Projektową zgodnie z zapisami Regulaminu i Załączników 9 i 10 do Wniosku o Wybór do LSR. Podczas oceny musi być zapewniona zasada, że wnioski oceniane są przez osoby bezstronne, które reprezentują różne sektory i grupy interesów. Informacja o wynikach oceny przekazywana jest wnioskodawcom w zakresie i terminie określonym w przepisach prawa krajowego. Następnie procedury wyboru i oceny operacji oraz grantów zakładają prawo wnioskodawcy do wniesienia odpowiednio protestu i odwołania od podjętej decyzji. Ich rozpatrzenie odbywa się w terminach określonych w procedurach i przepisach prawa. W przypadku konkursu dotyczącego naboru operacji dokumentacja konkursowa przekazywana jest do samorządu województwa.

W przypadku konkursów dotyczących naboru operacji procedura kończy się z przekazaniem dokumentacji konkursowej do samorządu województwa, niemniej jednak podmioty realizujące operacje mogą liczyć na nieodpłatne wsparcie doradcze związane z prawidłowym ich wdrażaniem oraz rozliczeniem.

Protokoły z posiedzeń Rady Programowej publikowane są na stronie Internetowej Stowarzyszenia oraz udostępniane w jego siedzibie przy jednoczesnym zachowaniu zasadny ograniczenia dostępu do danych podlegających ochronie ze względu na zawarte dane osobowe lub informacje objęte tajemnicą handlową.

Tabela nr 24 - Ogólna procedura przyjmowania wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR

Miejsce na pieczętę		OGÓLNA PROCEDURA: Przyjmowanie wniosków o dofinansowanie operacji w ramach wdrażania LSR	
CEL PROCEDURY		Przyjęcie wniosków oraz ich kopii do wyboru operacji przez LGD w ramach posiadanego budżetu na realizację LSR	
ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PROCEDURĘ		Kierownik Biura LGD	
ZAKRES STOSOWANIA		Dotyczy wszystkich pracowników LGD biorących udział w przygotowaniu dokumentacji dotyczącej naboru oraz członków Zarządu	
WEJŚCIE		Lokalna Strategia Rozwoju, obowiązujące akty prawne dotyczące PROW, personel Biura LGD, sprzęt biurowy	
KROK	CZYNNOŚCI	OSOBA ODPOWIEDZ.	ZAPISY
1	Ustalenie przez LGD, po uzgodnieniu środków będących w dyspozycji LGD, terminu naboru.	Kierownik Biura	Treść informacji o możliwości składania wniosków
2	Ogłoszenie w porozumieniu z SW terminu naboru wniosków o dofinansowanie operacji, zawierającego zasady składania Wniosków	Kierownik Biura	Informacja o naborze wniosków
3	Przyjmowanie wniosków o dofinansowanie operacji dla danego zakresu i tematu	Pracownik Biura	Propozycje wniosków: oryginał, kopia oraz potwierdzenie przyjęcia wniosku
4	Zestawienie złożonych wniosków w zbiorczą listę wniosków	Pracownik Biura	Zbiorcze listy złożonych wniosków
WYJŚCIE		Zbiorcza lista wniosków do oceny przez Radę	
DOKUMENTY ZWIĄZANE Z PROCEDURĄ		Regulamin Biura Regulamin Zarządu Regulamin Rady	
SPRAWDZIŁ/ ZATWIERDZIŁ Kierownik Biura			
Data:			

Opracowanie własne

Tabela nr 25 - Uzasadnienia poziomów wsparcia dla wnioskodawców operacji w ramach LSR

Zakres operacji	Rodzaj beneficjenta	Wysokość wsparcia	Uzasadnienie
<p style="text-align: center;">Podejmowanie działalności gospodarczej wraz z podnoszeniem kompetencji osób zaangażowanych w projekt</p>	<p>O pomoc może ubiegać się osoba fizyczna jeżeli:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, - jest pełnoletnia, - ma miejsce zamieszkania na obszarze wiejskim objętym LSR oraz spełnia pozostałe warunki określone w rozporządzeniu LSR 	<p>70 tys. zł</p>	<p>Z uwagi, iż to działanie ma zasadę premii przyjmuje się wysokość wsparcia na poziomie 70 tys. złotych. Decyzja ta jest wynikiem analizy zapotrzebowania i potencjału obszaru, rodzaju powoływanych firm w ostatnich latach na obszarze oraz doświadczeniu okresu programowania 2007-2013. Przez PUP jest wdrażane wsparcie finansowe dla nowo powstających firm na poziomie wahającym się od 12-25 tys. roku w zależności od programu. Z firm powstałych w ramach tych działań przetrwało niewiele ponad 60% - jest to duże zagrożenie dla prawidłowości realizacji tego przedsięwzięcia. Brak kontynuacji działania powstających w ramach PUP firm wynika z następujących aspektów: zakończenie wsparcia tzw. preferencyjnego ZUS (trwające 2 lata), nieprzemyślana forma i sposób działania w stosunku do rynku, niewystarczająca kwota dofinansowania firmy aby można ją uznać za konkurencyjną na rynku. Biorąc te aspekty pod uwagę przyjęto wzrost dofinansowania w stosunku do środków wdrażanych przez PUP ale do poziomu 70 tys. złotych ze względu na duże zagrożenie niepowodzenia takiego działania. W ten sposób przyjęto zmniejszenie zagrożenia powodzenia realizacji wskaźników LSR przy tym działaniu o 30% w stosunku do maksymalnej wartości pomocy.</p>

<p>Rozwój działalności gospodarczej wraz z podnoszeniem kompetencji osób zaangażowanych w projekt</p>	<p>O pomoc może ubiegać się osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą, osoba prawna lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną jeżeli siedziba tej osoby/jednostki lub jej oddziału znajduje się na obszarze wiejskim objętym LSR (istniejące przedsiębiorstwa spełniające status mikroprzedsiębiorstwa i małego przedsiębiorstwa) oraz spełnia pozostałe warunki określone w rozporządzeniu LSR</p>	<p>Pomoc na poziomie do 70% kosztów kwalifikowanych ale nie więcej niż 300 tys.</p>	<p>Dla wniosków przyczyniających się do rozwoju przedsiębiorczości i utrzymaniu oraz utworzeniu miejsc pracy zgodnie z zasadami opisanymi w dokumentach legislacyjnych i wniosku wraz z instrukcją oraz nastawionych na rozwiązywanie lokalnych problemów.</p>
---	--	---	--

Rozwój niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej	O pomoc może ubiegać się gmina, powiat oraz inne jednostki sektora finansów publicznych im podległe a także osoba prawna lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną (organizacje pozarządowe) jeżeli siedziba tej osoby/jednostki lub jej oddziału znajduje się na obszarze wiejskim objętym LSR oraz spełnia pozostałe warunki określone w rozporządzeniu LSR.	W przypadku jednostki sektora finansów publicznych, pomoc na poziomie do 63,63% kosztów kwalifikowanych przy założeniu, że podatek VAT jest uznany za kwalifikowany po uzyskaniu stosownej interpretacji Izby Skarbowej w sprawie przedmiotowego wniosku. Wkład sektora publicznego w wysokości 36,37% stanowi integralną część budżetu LSR. Górnej granicy limitu pomocy nie podaje się. W przypadku organizacji pozarządowych intensywność wsparcia wynosi do 100% oraz do 300 tys. zł.	Samorządy terytorialne zgodnie z podstawową działalnością wynikająca z ustawy oraz dotychczasowymi doświadczeniami są uważane za podmioty, które powinny inwestować w rozwój infrastruktury niekomercyjnej służącej społeczności. Są one również naturalnym właścicielem lub właścicielem zależnym gruntów na których planowane są inwestycje na rzecz dobra wspólnego - publicznego. Ponadto to samorządy mają największe doświadczenie w tworzeniu dokumentacji wymaganej Prawem Budowlanym i prawidłową realizację zadań z sfery finansów publicznych., szczególnie w obszarze publicznym
---	---	---	--

Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru

1. Konieczność zmian kryteriów może wynikać w szczególności z następujących przyczyn: zmiany obowiązujących przepisów regulujących zagadnienia objęte LSR; zmiany dokumentów programowych lub rozporządzeń dotyczących zagadnień objętych LSR; uwag zgłoszonych przez Instytucję Wdrażającą; uwag zgłoszonych przez kontrolę; wniosków wynikających z praktycznego stosowania LSR i przeprowadzonej ewaluacji LSR.
2. Za propozycje zmian kryteriów w LSR odpowiada Biuro LGD. Kierownik Biura przekazuje propozycję zmian do Członków Zarządu Stowarzyszenia LGD. Na wniosek Kierownika Biura Zarząd LGD podejmuje uchwałę o przystąpieniu do zmiany kryteriów.
3. Pracownik Biura LGD informuje społeczność lokalną o przystąpieniu do procesu aktualizacji strategii poprzez wywieszenie na stronie internetowej uchwały Zarządu LGD o przystąpieniu do aktualizacji strategii i zmian kryteriów oraz publikację w lokalnych mediach. Każdy z mieszkańców

obszaru objętego działalnością LGD ma prawo do wniesienia uwag do Lokalnej Strategii Rozwoju w terminie 7 dni.

4. Za prawidłowy przebieg procedury przygotowania i wprowadzania zmian, z udziałem społeczeństwa odpowiedzialny jest Kierownik Biura LGD. Za podejmowanie uchwał w sprawie zmian w Lokalnej Strategii Rozwoju odpowiedzialny jest Zarząd Stowarzyszenia.

5. Wprowadzenie zmian kryteriów i aktualizacji LSR wymaga każdorazowo zawiadomienia samorządu województwa.

Projekty grantowe

W rozdziale V Cele i wskaźniki w części 2.1.1 wskazano przedsięwzięcia wdrażane z wykorzystaniem grantów. W załącznikach 10 i 12 do Wniosku o Wybór LSR wskazano szczegółowe informacje o zasadach, procedurach, kryteriach wyboru, zasadach monitorowania, kontroli, treści umowy, sprawozdania i treści wniosku.

W ramach LSR dla operacji realizowanych indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD, a podlegających wyborowi przez Radę i przekazywanych do SW realizowane będą następujące zakresy wsparcia:

- Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej

Przewiduje się składanie do SW wniosków o projekt grantowy w następujących tematach i zakresie:

Przedsięwzięcie 2.1.1 w roku 2019 TEMAT – AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO W OPARCIU O ROZWÓJ INFRASTRUKTURY – w kwocie 200 000 zł.

Razem planuje się 1 nabór. Minimalna kwota przyznanego grantu nie może być mniejsza od kwoty określonej w obowiązujących przepisach prawa tj. 5 tys. zł. Maksymalna kwota przyznanego grantu nie może być większa od kwoty określonej w obowiązujących przepisach prawa tj. 50 tys. zł.

Wysokość kwoty wsparcia (pomocy) określa się na poziomie 100% kosztów kwalifikowanych.

Określa się **limity kwoty wsparcia** w konkretnych przedziałach wartości dla poszczególnych przedsięwzięć:

- przedsięwzięcia 2.1.1 – 5 - 50 tys. zł

Do realizacji Projektu Grantowego przewiduje się następujących grantobiorców: jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe oraz do 20% limitu naboru jednostki sektora finansów publicznych.

Całkowity koszt operacji stanowiący 100% wartości projektu składa się z następujących kosztów:

- kosztów zgodnych z brzmieniem § 17 ust 1 pkt. 1-5 oraz 7 i 9 rozporządzenia MRiRW
- kosztów ogólnych nie przekraczających 10% kosztów kwalifikowanych

Rozdział VII Plan działania

Realizacja działań w ramach LSR została zaplanowana w kontekście 2 kluczowych etapów:

1 etap: lata 2019-2021

2 etap: lata 2022-2023

Większość operacji planowanych do realizacji, została zaplanowana w sposób umożliwiający minimalizowanie ryzyko związanych z osiągnięciem wskaźników przyjętych jako miary sukcesu jej wdrażania.

WSKAŹNIKI REZULTATU

W kontekście wskaźników rezultatu należy zauważyć, iż wskaźniki związane z udziałem osób lub utworzenia podmiotów (działalność gospodarcza), realizowane adekwatnie do zaplanowanych w czasie wskaźników produktu dla poszczególnych przedsięwzięć.

W kontekście wskaźników związanych z oddziaływaniem danej inwestycji (budynki, mała architektura), rezultaty będą osiągnięte sukcesywnie od momentu zakończenia realizacji do roku docelowego 2022.

WSKAŹNIKI PRODUKTU

Poniżej zaprezentowano przyrost liczbowy wskaźników produktu w kontekście zaplanowanego czasu, wraz z zaprezentowaniem procentowego udziału w wartości docelowej wskaźnika.

Tabela nr 26

Cel ogólny	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostka miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostka miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostka miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel ogólny 1 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw na obszarze LSR Cel szczegółowy 1.1 Wspieranie inwestycji modernizacyjnych i rozwojowych istniejących przedsiębiorstw												PROW/R PO		
Przedsięwzięcie 1.1.1 Bezpośrednie inwestycje w MŚP w celu utrzymania istniejących miejsc pracy i utworzenie nowych miejsc pracy	Wskaźnik produktu Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	5 sztuk	50 %	775 000,00 zł 193 750 EUR	5 sztuk	100%	985 277,24 zł 246 319,31 EUR	0 sztuk	100%	0	10	1 550 000,00/4 = 387 500 EUR – 172 430,69 + 225 000 = 440 069,31 EUR ($440\,069,31 \times 4,00 \text{ PLN} = 1\,760\,277,24$)	PROW	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 1.1				775 000,00 193750 EUR			985 277,24 zł 246 319,31 EUR			0		1 550 000,00/4 = 387 500 EUR – 172 430,69 + 225 000 = 440 069,31		
Wskaźnik rezultatu 1.1		7			8			0					PROW	Realizacja LSR
Wskaźnik rezultatu 1.1		7			8			0					PROW	Realizacja LSR

Wskaźnik rezultatu 1.1		2		3		0								
Cel ogólny 1 Podnoszenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw na obszarze LSR														
Cel szczegółowy 1.2 Rozwój gospodarczy obszaru w oparciu o przedsiębiorczość mieszkańców w tworzeniu nowych firm														
Przedsięwzięcie 1.2.1 Wsparcie inwestycji na "startup"	Wskaźnik produktu Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	5 sztuk	50 %	350 000,00 zł 87 500 EUR	5 sztuk	100%	285 344,64 zł 71 336,16 EUR	0 sztuk	100%	0	10	700 000,00 zł /4,00 = 175 000 EUR – różnice kursowe 16 163,84 = (158 836,16 EUR x 4 = 635 344,64 zł)	PROW	Realizacja LSR
				350 000,00 zł 87 500 EUR			285 344,64 zł 71 336,16 EUR			0			158 836,16 EUR (w PLN 635344,64)	
Wskaźnik rezultatu 1.2		5		5		0								
Wskaźnik rezultatu 1.2		5		5		0							PROW	Realizacja LSR
Wskaźnik rezultatu 1.2		1		2		0								
Razem cel ogólny 1		10		1 125 000,00 zł 281250 EUR	10		1270 621,88zł 314 655,47 EUR	0		0	20	2 250 000,00 = 440069,31 + 158836,16 = 598 905,47 EUR (x 4,00 PLN = 2395621,88 PLN)		
Cel 2 Podniesienie standardu życia mieszkańców w oparciu o zrównoważony rozwój obszaru LSR														
Cel szczegółowy .1 Przestrzeń publiczna sprzyjająca rozwojowi kapitału społecznego														
Przedsięwzięcie 2.1.1 Inwestycje w rozwój przestrzeni niekomercyjnych (rekreację, turystykę, kulturę)	Wskaźnik produktu Liczba przebudowanych, rozbudowanych, wyremontowanych, zmodernizow	4 sztuki	44 %	550 000,00 zł 137 500 EUR	5 sztuk	100%	962 963,76 zł 240 740,94 EUR	0 sztuk	100%	00	9	1600 000,00/4= 400000 EUR -64 163,25 EUR+ 42404,20 = 378240,94 EUR (x4,00 PLN = 1 512 963,76 PLN)	PROW	Realizacja LSR
				550 000,00 zł 137 500 EUR			962 963,76 zł 240 740,94 EUR			0				

anych i nowo wybudowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej													
Wskaźnik produktu Liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szerzenie kultury i dziedzictwa lokalnego	0 sztuk	0	0,00	6 Sztuk	100 %	141 414,36 zł 35 353,59 EUR	0 sztuk	100%	0	6	200 000,00/4= 50 000 EUR – 14646,41 = 35353,59 EUR (x 4,00 141 414,36 zł)	PROW	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 2.1			550 000,00 137 500 EUR			1 104 378,12 zł 276 094,53 EUR			0		1800000/ 1654378,12 413594,53 EUR (z 4,00 PLN 1654 378,12)		
Wskaźnik rezultatu 2.1								15				PROW	Realizacja LSR
Razem cel ogólny 2	4		550 000,00 137 500 EUR	11		1 104 378,12 zł 276 094,53 EUR	0		0	15	1800000 1654 378,12		
Razem LSR1			1 675 000,00 zł 418 750,00 EUR			2375000,00 zł 593 750 EUR			0		(1654378,12 + 2395621,88 = 4 050 000,00 PLN) 413594,53EUR +598905,47 EUR = 1012500,00EUR		
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania LSR PROW: 2 395621,88 zł 598905,47 EUR												59,15 % budżetu poddział ania	Realizacja LSR

Źródło: Opracowanie własne LGD

Rozdział VIII Budżet LSR

Struktura ogólnego budżetu LGD „Ziemia Łęczycka” została przygotowana w oparciu o diagnozę obszaru LGD opartą m.in. o konsultacje społeczne wśród przedstawicieli 3 sektorów i mieszkańców oraz własną analizę, w tym SWOT sytuacji społeczno-gospodarczej pod względem problemów i potrzeb związanych z rozwojem regionalnym i realizacji założonych celów. Budżet i plan działania są w bezpośredni sposób powiązane z celami i przedsięwzięciami. Zgodnie z wytycznymi w sprawie planowania budżetu LSR dla LGD w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 budżet przedstawia się następująco:

Wysokość wsparcia finansowego EFSI w ramach LSR w ramach poszczególnych poddziałań:

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe		
	PROW	Razem EFSI	EUR
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	4 050 000	4 050 000	1012500,00
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	0	0	0
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 045 000	1 045 000	261250,00
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenie nr 1303/2013)	80 000	80 000	20000,00
RAZEM	5 175 000	5 175 000	1293750,00

Źródło: Opracowanie własne LGD na podstawie wzoru tabeli opublikowanej w „Poradniku dla LGD w zakresie opracowania LSR na lata 2014-2020” wydanie III (str. 57) i wzoru będącego załącznikiem do LSR.

Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020

	Wkład EFRROW	Budżet Państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM	RAZEM w EUR
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	1 558 935,00	891 065,00		2 450 000,00	612 500,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	1 018 080,00		581 920,00	1 600 000,00	400 000,00
Razem	2 577 015,00	891 065,00	581 920,00	4 050 000,00	1 012 500,00

Źródło: Opracowanie własne LGD na podstawie wzoru tabeli opublikowanej w „Poradniku dla LGD w zakresie opracowania LSR na lata 2014-2020” wydanie III (str. 58) i wzoru będącego załącznikiem do LSR.

Rozdział IX Plan komunikacji

W wyniku przeprowadzonych obserwacji przez liderów społeczności lokalnych oraz Zarząd LGD zidentyfikowano problemy w obszarze komunikacji ze względu na brak wiedzy na temat możliwości rozwoju regionu z programie LEADER, definicji działań, specyfiki LSR, LGD, itp., oraz korzyści dla społeczeństwa z tego płynących, co w konsekwencji powoduje brak zainteresowania i zaangażowania lokalnej społeczności. Kluczowym w planie komunikacji będzie dostosowanie języka komunikacji zrozumiałego, czytelnego dla mieszkańców regionu LGD. Działania będą standardowe w porównaniu z dotychczas stosowanymi na obszarze LGD, ze względu na grupę docelową, jednakże rozszerzone o szeroko rozumiane działania w Internecie (forma dotarcia z informacją i komunikacją z grupą wiekową do 35 r.ż). W celu zwiększenia aktywności i zaangażowania mieszkańców LGD przeprowadzi testy czytelności komunikatów przed wprowadzeniem konkretnych treści do komunikacji (wśród społeczności zróżnicowanej ze względu na wiek, umiejętności techniczne, wykształcenie, przynależność do grup defaworyzowanych, itp.). Ponadto LGD będzie prowadzić obserwację i analizę efektywności zastosowania działań komunikacyjnych i środków przekazu, wybierając te działania, które przynoszą największy poziom osiągniętych efektów, rezygnując z nieefektywnych rozwiązań na rzecz racjonalnego wykorzystania budżetu planu komunikacji. Zarząd LGD będzie podczas prowadzonego monitoringu i ewaluacji będzie na bieżąco wykorzystywał opinie, wnioski, sugestie, zastrzeżenia, itp. Podczas działań komunikacyjnych, odnoszące się do funkcjonowania LGD i realizacji LSR. Każdy rodzaj uwag zostanie poddany dyskusji Zarządu LGD. Istotne uwagi z punktu widzenia planu komunikacji zostaną uwzględnione i pozwolą m.in. na aktualizację LSR, procedur, funkcjonowania organów LGD, Biura LGD. W przypadku problemów z wrażaniem LSR lub braku akceptacji społecznej dot. działań podejmowanych przez LGD, Zarząd LGD podda pod ocenę bieżącą działalność LGD i konkretne problemy Komisji Rewizyjnej, przeprowadzi konsultację z SW, podda analizie konkretne problemy niezależnym jednostkom zewnętrznym (ekspertom, prawnikom, SW, itp.). Całkowity budżet przewidziany na działania komunikacyjne w okresie realizacji LSR wynosi 250 tys. zł.

Cele realizacji Planu Komunikacji wynikające z przeprowadzonej analizy:

- I. Stworzenie spójnego, przejrzystego, jednolitego i pozytywnego wizerunku LSR.
- II. Wzrost świadomości mieszkańców LGD nt. założeń LSR.
- III. Informowanie i uzyskiwanie informacji zwrotnej o stanie realizacji LSR w tym o stopniu osiągnięcia celów, wskaźników oraz wykorzystania środków w poszczególnych programach.
- IV. Informowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach, typach operacji i kryteriach udzielania wsparcia z budżetu LSR.
- V. Uzyskanie informacji zwrotnej na temat oceny jakości pomocy i działań świadczonych przez LGD pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt w tym zakresie.
- VI. Szerokie włączenie mieszkańców reprezentujących różne sektory i grupy interesów w proces wdrażania oraz monitoringu i ewaluacji LSR.
- VII. Szczególne uwzględnienie grupy defaworyzowanej w zakresie informowania i uzyskiwania informacji zwrotnej nt. wdrażania LSR i realizowanych operacji.

Tabela nr 31 – Plan komunikacji

Termin	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki/narzędzia komunikacji	Wskaźniki (dotyczą roku)	Planowane efekty
w sposób ciągły w latach 2018-2023	Kampania informacyjno - promocyjna nt. działalności LGD i głównych założeń LSR 2014-2020 oraz o stanie realizacji LSR	<ul style="list-style-type: none"> - odbiorcy rezultatów czyli mieszkańcy, - beneficjenci (faktyczni i potencjalni) m.in. organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, związki wyznaniowe - faktyczni i potencjalni uczestnicy projektów m.in. dzieci i młodzież, rodziny dysfunkcyjne, osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, osoby bezrobotne i zagrożone bezrobociem, osoby powyżej 50. roku życia, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby zależne, w tym starsze i niepełnosprawne, przedszkola i szkoły prowadzące kształcenie ogólne, ich uczniowie, lokalni przedsiębiorcy - media: gazety lokalne, mieszkańcy 	- konferencja prasowa inaugurująca LSR 2014-2020	<ul style="list-style-type: none"> - ilość konferencji – 1 - liczba uczestników konferencji prasowej – 10 	<p>Wzrost liczby mieszkańców znających założenia funkcjonowania LGD i wdrażania LSR.</p> <p>Wzrost partycypacji lokalnej społeczności w realizacji LSR.</p> <p>Wzrost poziomu zainteresowania mieszkańców działalnością LGD.</p> <p>Wzrost zainteresowania działalnością LGD i wdrażaniem LSR przez osoby de faworyzowane.</p>
			- komunikaty na stronach internetowych i portalach społecznościowych	<ul style="list-style-type: none"> - ilość stron internetowych 1 - liczba wejść na strony rocznie - 1000 - ilość portali społecznościowych - 1 	
			- mailingi	- liczba rozesłanych maili – 40	
			- spotkania informacyjno-konsultacyjne dla mieszkańców LGD	<ul style="list-style-type: none"> - liczba spotkań - 2 - liczba osób uczestniczących – 80 osób w sumie na dwóch spotkaniach 	
			- drukowane lub elektroniczne materiały informacyjno - promocyjne,	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba wydanych materiałów papierowych – nakład 1000 lub - Liczba wydanych materiałów w formie elektronicznej – 1 	

II poł. 2018 i 2021	Badanie satysfakcji z doboru sposobu prezentowania informacji oraz zainteresowania uczestnictwem w działaniach LGD	<ul style="list-style-type: none"> - odbiorcy rezultatów czyli mieszkańcy, - beneficjenci (faktyczni i potencjalni) m.in. organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, związki wyznaniowe - faktyczni i potencjalni uczestnicy projektów m.in. dzieci i młodzież, rodziny dysfunkcyjne, osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, osoby bezrobotne i zagrożone bezrobociem, osoby powyżej 50. roku życia, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby zależne, w tym starsze i niepełnosprawne, przedszkola i szkoły prowadzące kształcenie ogólne, ich uczniowie, lokalni przedsiębiorcy 	<ul style="list-style-type: none"> - e-ankieta, - ankieta tradycyjna w formie papierowej 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba ankiet - 1 - liczba osób wyrażających swoją opinię -200 - liczba raportów ewaluacyjnych - 1 	Uzyskanie informacji zwrotnej dotyczącej satysfakcji wnioskodawców z trafności sposobu i jakości prezentowania informacji i doboru prowadzonych działań komunikacyjnych i środków przekazu.
I poł. 2018 i I poł 2019	Szkolenia oraz warsztaty nt. zasad aplikowania zgodnie z regulaminem konkursów w ramach LSR.	- wszyscy potencjalni wnioskodawcy m.in. organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, związki wyznaniowe, gr. defaworyzowane	- komunikaty na stronach internetowych i portalach społecznościowych, FB, tablice ogłoszeń w gminach	- liczba szkoleń informacyjnych dla beneficjentów - 1	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o możliwościach, technicznych aspektach realizacji i składania wniosków na operacje w ramach budżetu LSR.

2019, 2020, 2021, 2022 i 2023	Warsztat refleksyjny	- członkowie biura, rady i zarządu - mieszkańcy - inne LGD - samorząd województwa - członkowie LGD	- komunikaty na stronach internetowych i portalach społecznościowych - zaproszenia indywidualne	- liczba przeprowadzonych warsztatów – 1 każdego roku	Prowadzenie partycypacyjnej oceny procesu wdrażania LSR zgodnie w wytycznymi MRiRW
---	----------------------	--	--	---	--

Źródło: Opracowanie własne LGD.

Rozdział X Innowacyjność

Innowacyjność jest jedną z siedmiu cech podejścia Leader (na obszarach wiejskich), które przyczynia się do osiągnięcia „rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” i ma ona inną definicję niż w operacjach wskazanych dla priorytetu w strategii „Europa 2020” – „rozwój inteligentny”. Oznacza ona wdrożenie nowego na danym obszarze lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Większość przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach LSR mają charakter innowacyjny poprzez nowatorskie podejście do realizacji pomysłów i rozwiązań na terenie kilku gmin LGD. Przejawem innowacyjności procesu decyzyjnego dotyczącego przedsięwzięć planowanych do realizacji przez Lokalną Grupę Działania „Ziemia Łęczycka” jest możliwość wpływu mieszkańców i organizacji społecznych na działania jakie będą realizowane na ich terenie. Jest to korzystanie ze sprawdzonych rozwiązań w innych krajach UE lub innych regionach kraju, gdzie z powodzeniem wykorzystuje się lokalne zasoby stymulując wzrost jakości życia mieszkańców. Poszczególne przedsięwzięcia mające innowacyjny charakter, wzajemnie się uzupełniają, tworzą logiczne związki, wzajemnie na siebie oddziałują stymulując w ten sposób realizację zakładanych w LSR celów. Przejawem innowacyjnego podejścia do planowanych w LSR przedsięwzięć, jest sposób wykorzystania lokalnych zasobów historycznych, kulturowych, przyrodniczych, dywersyfikacja możliwości dodatkowego zarobkowania poprzez rozwój nowych rodzajów usług, które dotychczas nie były popularne, a z powodzeniem wykorzystywane są gdzie indziej, w szczególności w krajach UE. Innowacyjność będzie polegała na transferze i adaptacji sprawdzonych rozwiązań wykorzystania walorów lokalnych, do podnoszenia jakości życia mieszkańców obszaru, na którym będzie realizowana LSR.

Innowacyjność rozwiązań zastosowania w LSR nawiązuje zarówno do opracowania, jak i wdrażania strategii. Przede wszystkim jednak podejściem innowacyjnym cechują się planowane w LSR przedsięwzięcia i operacje.

Wszystkie przedsięwzięcia jakie są planowane do realizacji, zakładają inwestycje w pełne wykorzystanie lokalnych zasobów historycznych, kulturowych przyrodniczych, przeciwdziałają zanikaniu lokalnych tradycji, kultury, przeciwdziałają dewastacji środowiska naturalnego jednocześnie daje możliwość

mieszkańcom uzyskiwania dodatkowego dochodu, podnosząc w ten sposób nie tylko dochody, ale także świadomość mieszkańców o potrzebie kultywowania starych tradycji, kultury i dbania o środowisko naturalne.

Rozdział XI Zintegrowanie

Analizując zawartą w niniejszej strategii misję LGD realizowaną poprzez wybrane najważniejsze cele ogólne, szczegółowe oraz przedsięwzięcia widać wyraźnie nawiązanie do najważniejszych dokumentów planistycznych dotyczących regionu działania LGD „Ziemia Łęczycka”. LSR „Ziemia Łęczyckiej” bardzo mocno wpasowuje się w założenia strategii rozwoju oraz plany rozwoju 4 gmin tworzących ten stosunkowo zwarty i jednorodny obszar, oraz strategię rozwoju Województwa Łódzkiego. Cele strategii ww. jednostek terytorialnych przedstawiono poniżej.

Odwołując się do Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego, cele LGD „Ziemia Łęczycka” wpisują się w cele polityki horyzontalnej, jak i polityki terytorialno – funkcjonalnej.

Polityka horyzontalna

1. Filary 1. Spójność gospodarcza. Cel strategiczny: region wykorzystujący potencjał endogeniczny do rozwoju inteligentnej gospodarki, oparty na kreatywnej przedsiębiorczości mieszkańców.
 - Cel operacyjny 2: nowoczesny kapitał ludzki i rynek pracy
 - Cel operacyjny 3: zintegrowane środowisko przedsiębiorczości dla rozwoju gospodarki
2. Filary 2. Spójność społeczna. Cel strategiczny: aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych sprzyjających włączeniu grup wykluczonych.
 - Cel operacyjny 4: wysoki poziom kapitału społecznego i silne społeczeństwo obywatelskie
 - Cel operacyjny 5: wysoki standard i dostęp do usług publicznych
 - Cel operacyjny 6: reintegracja społeczna grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Polityka terytorialno – funkcjonalna

1. Obszary miejskie i wiejskie.
 - Obszary miejskie. Strategiczne kierunki działań: wspieranie systemowych działań rewitalizacyjnych obszarów zdegradowanych społecznie i gospodarczo
 - Obszary wiejskie. Strategiczne kierunki działań: wspieranie działań na rzecz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw sektora pozarolniczego

Cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Miasto Łęczyca, w które wpasowują się cele LGD „Ziemia Łęczycka”:

Tabela nr 33

Cel:	Działanie:	Sposób realizacji:
<i>Cel strategiczny B</i>	<i>Rozwój przedsiębiorczości</i>	
Cel operacyjny B.1	Promocja przedsiębiorczości	Promowanie tworzenia MŚP; doradztwo w zakresie wymogów formalnych dot. zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
Cel operacyjny B.3	Rozwój infrastruktury zw. z branżą owocowo - warzywną	Stworzenie infrastruktury na potrzeby rozwoju branży owocowo – warzywnej, w celu utworzenia współpracy w tej branży
<i>Cel strategiczny C</i>	<i>Poprawa jakości życia mieszkańców</i>	
Cel operacyjny C.2	Poprawa jakości i dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku	Tworzenie programów nauczania dostosowanych do potrzeb rynku, w celu ułatwienia znalezienia pracy
Cel operacyjny C.3	Rozwój i modernizacja infrastruktury kulturalnej	Modernizacja obiektów kultury; organizowanie imprez o charakterze kulturalnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Miasto Łęczyca na lata 2013-2020.

Tabela nr 34 - Cele Gminy Łęczyca

1.	Aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych.
1.1	Rozwój społeczności lokalnych
1.3	Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji.
1.4	Reintegracja zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
2.	Rozwój Energetyczny i Gospodarczy
2.2	Rozwój MŚP i sektora rolnego
5.	Wspieranie procesów rewitalizacji, poprawa ładu przestrzennego oraz rozwój turystyczny.
5.2	Kształtowanie krajobrazu kulturowego w tym zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Łęczyca na lata 2015-2020.

Tabela nr 35 - Cele Gminy Grabów

1.	Rozwój i wzmocnienie sektora gospodarki i edukacji w Gminie
1.1	Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców
1.2	Efektywny system edukacji dzięki dostosowaniu oferty edukacyjnej do aktualnej sytuacji na rynku pracy oraz poprawa jej jakości
1.4	Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy
2.	Rozwój i wzmocnienie działalności turystyczno-rekreacyjnej, ochrona dziedzictwa kulturowego gminy
2.2	Ochrona tożsamości lokalnej
3.	Rozwój usług publicznych
3.2	Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców
3.3	Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Grabów na lata 2014-2020.

Tabela nr 36 - Gmina Daszyna

3.3	Zadania gminy obszarze problematyki społecznej
3.3.1	Utworzenie przychodni, pełniącej funkcję Podstawowej Opieki Zdrowotnej
3.3.3	Wybudowanie placów zabaw
3.3.4	Wybudowanie hali sportowej przy gimnazjum i kompleksu obiektów sportowych
3.3.7	Wsparcie dla gminnych organizacji pozarządowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Rozwoju Gminy Daszyna na lata 2008-2013.

Partycypacyjny charakter LSR przyczyniło się do zintegrowanego planowania strategicznego, ze względu na analizę potencjału terytorialnego, zasobów i wiedzy przez 3 sektory i mieszkańców, którzy jednocześnie będą zaangażowani w rozwój regionu.

LGD będzie rekomendować współpracę sektorów i moderować współpracę między nimi. Ponadto nastawi się na ułatwianie różnych sektorowych i dziedzinowych interwencji tak, by efekt synergii był jak największy (integracja pozioma). Przykładem takiego funkcjonowania jest integracja branż rolniczo-spożywczej (produkty naturalne, turystyczno-rekreacyjnej, okołoturystycznej (hotelarska, gastronomiczna, rozrywkowa), handlowo/usługowej (promocja regionalna). LGD będzie promować silniejsze powiązania/koordynację działań podejmowanych przez podmioty na różnych szczeblach

zarządzania (integracja pionowa) np. skrócenie łańcuchów dostaw. Rozwiązywanie problemów gospodarczych będzie miało silne przełożenie na aktywność społeczną w kontekście rozwojowym. LSR LGD jest spójna z PROW 2014-2020. Jej cele są zgodne z trzema celami przekrojowymi, tj. ochrona środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatu oraz innowacyjność, które opisane są w rozdziałach strategii IV, V, VII, X.

Rozdział XII Monitoring i ewaluacja

1. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej i monitoringu.

Proces ewaluacji własnej i monitoringu w ramach działania LEADER PROW 2014-2020 będzie obejmował 2 elementy:

- wdrażanie LSR
- funkcjonowanie LGD, przy czym proces monitoringu obejmować będzie monitorowanie rzeczowej realizacji LSR polegającej m.in. na:
 - analizie stopnia osiągnięcia mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów strategii,
 - monitorowaniu operacyjnym na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji,
 - wykorzystaniu partycypacyjnych metod ewaluacji (tj. angażowaniu społeczności lokalnej w proces ewaluacji);
- monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne operacje i działania własne LGD. W celu efektywnego zarządzania projektem, jakim jest wdrażanie LSR i funkcjonowanie LGD, ewaluację i monitoring należy realizować na bieżąco (on-going), a z końcem zaplanowanego okresu weryfikacji powinny być zbierane dane i wyłaniane wnioski z oceny zastanych efektów realizacji projektu. Planuje się 2 terminy przeprowadzenia badań prowadzonej systematycznie ewaluacji w celu wykorzystania ich do aktualizacji LSR oraz podnoszenia jakości i efektywności działań:
 - przełom 2018/2019
 - przełom 2021/2022.

W monitoringu zaawansowania realizacji celów pomocne będą wskaźniki realizacji celów zawarte w opisie przedsięwzięć. Analiza osiągnięcia celów oraz coroczne monitorowanie osiągnięcia wskaźników celów i przedsięwzięć, stanowić będą podstawę ewaluacji własnej we wdrażaniu LSR. Pomocne może w tym być narzędzie w postaci matrycy logicznej. W ramach monitoringu zalecany jest również przegląd procedur związanych z wdrażaniem LSR.

Ewaluacja zapewni sprawne wydatkowanie środków publicznych w ramach LSR, a także umożliwi skuteczne i szybkie reagowanie na zmieniające się warunki otoczenia społeczno-gospodarczego na terenie LGD.

Elementami oceniającymi proces wdrażania LSR, sprawdzającymi, czy realizacja LSR przebiega zgodnie z założeniami będą m.in.:

- stopień realizacji celów i wskaźników;
- stopień realizacji wybranych operacji;
- stopień wykorzystania budżetu;
- jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur;
- zainteresowanie stroną internetową LGD.

Kluczowym elementem ewaluacji będzie również ocena m.in.:

- efektywności zarządzania i funkcjonowania Biura LGD,
- działalności Zarządu,
- wyboru operacji do realizacji przez Radę,
- jakości i efektywności stosowanych procedur,
- współpracy pomiędzy organami Stowarzyszenia,
- przepływu informacji,

- efektywności promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, czy sprawności w podejmowaniu decyzji.

Ze względu na to, że ocena ta dotyczy bezpośrednio osób zaangażowanych w funkcjonowanie LGD, przeprowadzona powinna być przez podmiot zewnętrzny. Innym możliwym rozwiązaniem jest powierzenie tych czynności Komisji Rewizyjnej, która w wyznaczonych terminach przygotowywałaby raport dotyczący oceny funkcjonowania LGD. W przypadku pojawienia się w raporcie rekomendacji związanych ze zmianą zasad i procedur funkcjonowania LGD, zostaną one uwzględnione w procedurze aktualizacji LSR.

Po zakończeniu realizacji LSR, w 2020 roku, dokonana powinna być ewaluacja końcowa (ex-post).

W ramach monitoringu i ewaluacji **narzędziami** wykorzystywanymi do pomiaru będą:

- ankiety;
- statystyki i/lub rejestry;
- sprawozdania;
- oświadczenia (np. beneficjentów)
- inne opracowane formularze do zbierania danych.

W procesie ewaluacji będą uwzględniane wnioski i opinie pozyskane podczas realizacji planu komunikacji.

Każda modyfikacja dotycząca np. zmiany terminu, czy zakresu ewaluacji, zarówno stała, jak i jednorazowa, powinna wymagać uzasadnienia i uprzedniej zgody samorządu województwa, reprezentowanego przez Zarząd Województwa. Za realizację powyższych działań odpowiedzialny będzie Zarząd LGD, który na podstawie niniejszych rekomendacji powinien przygotować szczegółowe zasady systemu monitorowania i ewaluacji własnej wdrażania LSR. W sytuacji, gdy członkowie Stowarzyszenia zgłaszać będą nieprawidłowości we wdrażaniu LSR do działań związanych z monitoringiem i ewaluacją włączona zostanie Komisja Rewizyjna.

Cele ogólne powinny zostać osiągnięte w perspektywie długofalowej, realny wydaje się horyzont czasowy do 2025 roku. Cele szczegółowe osiągnięte będą na koniec realizacji przedsięwzięć zapisanych w LSR, czyli do końca 2020 r.

Ewaluacja prowadzona będzie według kryteriów:

- **trafność/adekwatność/odpowiedniość** – stopień, w jakim przyjęte cele projektu odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i/lub realnym potrzebom beneficjentów;
- **efektywność/wydajność** – ocena poziomu „ekonomiczności” projektu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów, przy czym przez nakłady rozumie się zasoby finansowe, ludzkie i poświęcony czas;
- **skuteczność** – ocena stopnia, na ile cele przedsięwzięcia, zdefiniowane na etapie programowania, zostały osiągnięte;
- **użyteczność** – stopień zaspokojenia potrzeb beneficjentów w wyniku osiągnięcia rezultatów podejmowanych operacji;
- **trwałość** – ocena faktu, czy pozytywne efekty projektu na poziomie celu mogą trwać do zakończenia finansowania zewnętrznego oraz czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tego projektu w dłuższym okresie na procesy rozwoju na poziomie sektora, regionu czy kraju.

Rozdział XIII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi na podstawie art. 47 oraz art. 57 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.) stwierdził brak konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS), objętą Programem

Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 obejmującą teren gmin: Daszyna, Grabów, Łęczyca oraz Miasto Łęczyca (zwanego dalej projektem dokumentu), ponieważ przedmiotowy dokument nie kwalifikuje się do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Projektowana Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS), objęta PROW 2014-2020 obejmującą teren gmin: Daszyna, Grabów, Łęczyca oraz Miasto Łęczyca nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a realizacja jego postanowień prawdopodobnie nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko (pismo o sygnaturze: WOOŚ-II.411.469.2015.MGw.2).

Wykaz wykorzystanej literatury:

1. Partycypacja publiczna krok po kroku - antologia tekstów. Wybór i opracowanie: Oktawiusz Chrzanowski
2. Planowanie rozwoju lokalnego z udziałem społeczności. Poradnik partycypacji publicznej oparty na doświadczeniach projektu „Decydujemy razem”. Maria Rogaczewska, Weronika Chodacz, Anna Hejda, Daniel Prędkopowicz
3. Elementy partycypacji. Wydawca: Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych
4. Udział obywateli w tworzeniu polityk publicznych. Wybór dobrych praktyk zagranicznych. Wydanie I. Wydawca: Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych
5. Ocena (ewaluacja) programów i projektów o charakterze społeczno – gospodarczym w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Tomasz Kierzkowski.
6. I. Kodeks konsultacji, czyli 7 zasad prawidłowego prowadzenia konsultacji (źródło: Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji – „Siedem Zasad Konsultacji”)
7. Podręcznik tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych strategiach rozwoju, Bloch E., Kościelecki P., Śpiewak R., Zalewska K., Warszawa 2010
8. Wskaźniki w zarządzaniu strategicznym. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Kot T., Weremiuk A., Warszawa 2012
9. Raport z pierwszej fazy prac grupy fokusowej ds. transferu wiedzy i innowacji Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
10. Wspólne Wytyczne Dyrekcji Generalnych Komisji Europejskiej, AGRI, EMPL, MARE i REGIO, na temat rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych
11. Wytyczne dla podmiotów lokalnych dotyczące rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność
12. Zasady realizacji instrumentu Rozwój lokalny kierowany przez społeczność w Polsce, Warszawa 2014.